

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta
Katedra demografie a geodemografie

STRATEGIE FRANCOUZSKÉ IMIGRAČNÍ POLITIKY

OPTIONS OF FRENCH IMMIGRATION POLICY

Bakalářská práce

Kateřina Koželuhová

2009

Vedoucí práce: Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, pod vedením školitele Prof. RNDr. Jitky Rychtařikové, CSc., a že jsem všechny použité prameny řádně citovala.

Jsem si vědoma toho, že případné využití výsledků, získaných v této práci, mimo Univerzitu Karlovu v Praze je možné pouze po písemném souhlasu této univerzity.

Svoluji k zapůjčení této práce pro studijní účely a souhlasím s tím, aby byla řádně vedena v evidenci vypůjčovatelů.

V Praze dne 26.5.2009

.....

podpis

Strategie francouzské imigrační politiky

Abstrakt

Cílem této práce je popsat jednotlivé imigrační politiky, které byly přijaty od druhé poloviny 19. století až po současnost. První část je věnována definici klíčových pojmů jako imigrant, cizinec nebo národnost, dále je zde popsána koloniální historie Francie a je zde zdůrazněn její vliv na současnou strukturu přistěhovalců. Stěžejní část se pak zabývá samotným procesem imigrace a jednotlivými politickými opatřeními, která byla v jejím průběhu přijata a jejich vlivy na počet a strukturu přistěhovalců. Závěr je věnován integraci imigrantů do francouzské společnosti a případným problémům, které jsou s jejich integrací spojeny.

Klíčová slova: imigrant, cizinec, národnost, občanství, imigrační politika

Options of French immigration policy

Abstract

The objective of this study is to describe the immigration policy, which has been adopted since the second half of the 19th century. The first part deals with the definition of the keywords like immigrant, foreigner or nationality, then it describes the French colonial history and underlines its influence on the actual structure of the immigrant population. The fundamental part is engaged in the immigration process and in single political measures, which were adopted during its history and in its influences on the number and structure of immigrants. The end deals with the integration of immigrants into the french society and to its potential problems, which are joined with their integration.

Keywords: imigrant, foreigner, nationality, citizenship, immigrant policy

OBSAH

Seznam tabulek	5
Seznam obrázků	6
Úvod	7
1. Terminologie	9
1.1. Francouz, imigrant a cizinec.....	9
1.1.1. Imigrant a cizinec v českém pojetí.....	11
1.2. Národnost a občanství.....	12
1.2.1. Národnost ve francouzském pojetí.....	13
1.2.2. Občanství ve francouzském pojetí.....	17
1.3. Regularizace.....	18
2. Metodologie	18
3. Důvody a formy imigrace	20
4. Stručný nástin průběhu francouzské koonizace	23
4.1. Kolonizace.....	23
4.2. Dekolonizace.....	25
5. Geografický původ imigrantů	26
6. Imigrační politiky a jejich legislativní rámec	29
6.1. Imigrační politiky v letech 1850 – 1914.....	30
6.2. Imigrační politiky v letech 1914 – 1939.....	30
6.3. Imigrační politika v období Vichy.....	31
6.4. 1945 – 1974: od ekonomické imigrace k politice rodinného slučování.....	32
6.5. 1974 – 1981: období hospodářské regrese a prezidentství Valéry Giscarda d'Estainga.....	33
6.6. 1981 – 1988: první období prezidentství François Mitteranda.....	33
6.7. 1988 – 1995: druhé období prezidentství François Mitteranda.....	35
6.8. 1995 – 2002: první období prezidentství Jacques Chiraca.....	35
6.9. 2002 – 2007: druhé období prezidentství Jacques Chiraca.....	36
6.10. Současná evropská migrační politika.....	38
6.10.1. Výzvy na období 2009 – 2014.....	38

7. Počet imigrantů a jejich situace ve francouzské společnosti v závislosti na jednotlivých imigračních politikách.....	39
7.1. Imigrace v letech 1850 – 1914.....	39
7.2. Vývoj v letech 1914 – 1939.....	40
7.3. Vývoj v období Vichy.....	41
7.4. Období „trentes glorieuses“.....	42
7.5. 1974 – 1981: období hospodářské regrese.....	44
7.6. 1981 – 1995: vláda François Mitteranda.....	45
7.7. 1995 – současnost.....	47
7.8. Vývoj přirozeného přírůstku a počtu imigrantů v průběhu 20. století.....	49
8. Některé demografické charakteristiky imigrantů.....	50
8.1. Plodnost.....	50
8.2. Struktura obyvatel.....	52
8.3. Struktura rodinných domácností.....	53
8.4. Úroveň vzdělání.....	54
9. Integrace „à la Française“.....	55
9.1. Faktory integrace.....	55
9.2. Průběh integrace.....	56
9.3. Potíže s integrací.....	58
9.3.1. Kriminalita.....	59
9.3.2. Nezaměstnanost a nástroje na její snížení.....	60
10. Důsledky imigrace – dopad na ekonomiku a rozpočet.....	62
11. Závěr.....	63
12. Použitá literatura	65

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Procentuální zastoupení imigrantů podle země původu, 1962 – 1999.....	27
Tab. 2	Imigranti podle původu, 2006.....	28
Tab. 3	Chronologický přehled politického vývoje Francie, 1848 – 2012.....	29
Tab. 4	Úhrnná plodnost dle země původu a v zemi původu, 1999.....	52
Tab. 5	Struktura rodinných domácností Francouzů a imigrantů, 2007.....	54
Tab. 6	Podíl imigrantů a Francouzů dle úrovně vzdělanosti, 2007.....	55

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1	Počet cizinců a imigrantů na území Francie, 2004 – 2005.....	11
Obrázek 2	Francouzské kolonie na mapě světa	26
Obrázek 3	Relativní věková struktura populace imigrantů a obyvatel Francie, 1990 a 2004 – 2005.....	53
Obrázek 4	Podíl imigrantů podle regionů, 2005.....	59

Úvod

Francie je imigrační zemí s dlouhodobou tradicí. Otázka imigrace se stala významnou už v 19. století a neztrácí na významu ani v současnosti, právě naopak. Už na konci 19. století byla Francie zemí s nejvyšším počtem imigrantů a imigrace se nezastavila ani v následujících desetiletích, i když snahy a politická opatření často směřovala na její omezení či úplné zastavení. To se však ve skutečnosti nikdy úplně nezdařilo a není tedy překvapivé, že dnes francouzské obyvatelstvo čítá více než čtvrtinu občanů pocházejících buď až druhou či třetí generací z ciziny. I přes to, že v průběhu 20. století bylo velké množství imigrantů vítáno, dnes vzhledem k hospodářské a společenské situaci představuje problém, se kterým je třeba se vypořádat. Zatímco první polovina dvacátého století byla charakteristická spíše otevřenou imigrační politikou a cizinci byli žádaní zejména jako pracovní síla, které se z řad rodilých Francouzů nedostávalo, od sedmdesátých let se situace začala měnit a francouzská vláda začala přijímat restriktivní opatření tak, aby přistěhovalectví bylo více kontrolováno a posléze regulováno. I přes tato opatření však nikdy k úplnému zastavení imigrace nedošlo a ekonomická imigrace první poloviny dvacátého století postupně přešla ve slučování rodin, které až donedávna představovalo nejvýznamnější formu přistěhovalectví.

Problematika imigrace je zejména v posledním desetiletí otázkou, kterou se intenzivně zabývá nejen francouzská vláda, ale i řada nevládních organizací. Přistěhovaleci totiž představují specifickou skupinu lidí, kteří na jednu stranu francouzské ekonomice pomáhají, protože se například nechávají zaměstnat na pozicích, na kterých by Francouzi nepracovali, zároveň se jedná o velice početnou a heterogenní skupinu, která má problém se začleněním do francouzské společnosti nebo se do ní ani začlenit nechce. Snahy francouzské vlády o integraci cizinců jsou přesto značné, setkávají se však spíše s dílčími výsledky. Důkazem neúspěchu těchto snah mohou být zprávy v médiích, které informují o častých vzpouřách a nepokojích způsobených právě cizinci. Otázkou však zůstává, do jaké míry je tento problém problémem imigrantů jako takových, nebo do jaké míry se jedná o výsledky francouzského sociálního systému, který se snaží imigranty na jednu stranu integrovat a na druhou je staví na okraj společnosti.

„Zabývat se imigranty, to je zabývat se Francií: Francií včerejší, tedy dějinami

Francie, historií francouzského obyvatelstva a navíc vývojem francouzského národa, Francií zítřejší, budoucností Francie, integrací, silou přizpůsobení, mocí francouzské společnosti, francouzského jazyka, francouzského vzdělávacího systému [...] Zabývat se imigrací, to je zabývat se identitou Francie, ať ji rozumíme a politicky definujeme jakýmkoli způsobem“.¹

Cílem této práce je nastínit jednotlivé imigrační politiky od druhé poloviny devatenáctého století po současnost. Pozornost bude věnována zejména vysvětlení některých pojmů, které se k francouzské imigraci váží a jsou pro ni klíčové. Popis bude proveden na základě studia odborné literatury, řady pramenů statistického charakteru a četby článků publikovaných zejména ve francouzském tisku.

Práce je rozdělena na 10 částí. První a druhá z nich se zaměřuje na problematiku terminologie a vysvětlení některých pojmů, které jsou klíčové pro následné popsání imigračních politik. Zde bude vysvětlen např. pojem imigrant, cizinec, národnost či občanství nebo také princip sčítání lidu ve Francii. Následující část už se pak bude zabývat samotnou imigrací, jejími formami a důvody a jejich případnými změnami v historickém vývoji. Bude zde popsána také koloniální historie Francie a s tím související původ imigrantů. Stěžejní část už se pak zabývá jednotlivými politikami a opatřeními souvisejícími s imigrací a jejich dopady na francouzskou společnost z pohledu jak ekonomického, tak společenského a demografického. V neposlední řadě bude také nastíněna otázka integrace a její úspěšnosti.

---

¹ Abdelmalek, S. Les maux-à-mots de l'immigration. *Politix*, n° 12, 4ème trimestre, 1990.

1. Terminologie

Pro snazší porozumění celé problematice je třeba objasnit několik výrazů a upřesnit jejich používání ve francouzském kontextu v porovnání s českým.

1.1 Francouz, imigrant a cizinec

Definice Francouze je z těchto tří pojmů relativně nejjednodušší. Za Francouze je považován člověk, který má francouzskou národnost. Tu má buď od narození, jedná se tedy o rodilého Francouze, nebo jí během svého života nabude (problematice udělování francouzské národnosti je věnována kapitola Národnost a občanství). Takový Francouz je označován za Francouze „par acquisition“, tedy „Francouz nabytím“. Francouzem se po splnění předepsaných podmínek může stát tedy i cizinec a imigrant.

Problém nastává právě u definic pojmů cizinec a imigrant, které jsou často zaměňovány, a hranice mezi nimi je nejasná. Zde bude ukázáno, že vystihnout rozdíl mezi cizincem a imigrantem je bohužel opravdu obtížné, i přes jejich jednoduchou definici.

Za imigranta je považován člověk, který žije ve Francii, ale nenarodil se zde a při svém narození nebyl Francouz. Dle definice Vysoké rady pro integraci (Haut Conseil à l'Intégration) je tedy imigrant osoba, která se narodila v zahraničí, není Francouz a žije ve Francii.

Za cizince je považován člověk, který má jinou národnost než je běžná pro stát, ve kterém žije (přebývá). Ve Francii je to tedy osoba, která se narodila v cizině rodičům cizincům.

Při pohledu na obě definice je třeba konstatovat, že ve výsledku mezi nimi není rozdíl. Např. Čech, narozený v Česku rodičům Čechů, může být podle těchto definic na území Francie považován jak za imigranta (nenarodil se totiž na francouzském území

a není Francouz), tak za cizince (protože se zde nenarodil a má jinou národnost než francouzskou, tedy – není Francouz). Kde je tedy rozdíl?

Rozdíl je v důvodu a ve způsobu, jakým přebývají na francouzském území. Zatímco cizinci zde přebývají, aniž by chtěli získat francouzskou národnost, imigrant je člověk, který přišel do Francie za účelem trvalého usazení a usiluje o její získání. Tedy, aby jedinec mohl patřit do kategorie cizinec, nesmí získat francouzskou národnost, aby jedinec mohl být označen za imigranta, musí projevit snahu o začlenění do francouzské společnosti a následně získat francouzskou národnost. Motivace cizinců a imigrantů jsou tedy odlišné a projeví se při vstupu na francouzské území, protože cizinec, který bude chtít zůstat cizincem, požádá o jiný druh povolení k pobytu než imigrant, který zde bude chtít zůstat natrvalo. Z cizince se tedy může po určité době stát imigrant, pokud zjistí, že chce ve Francii zůstat a získat její národnost.

Pro úplnost je třeba jednotlivé kategorie ještě doplnit:

- Za cizince jsou také považováni lidé mladší 18 let narození ve Francii rodičům cizincům, kteří se sami narodili v zahraničí
- Osoby, které se narodily v zahraničí jako Francouzi, nejsou zahrnuty do kategorie imigrantů, ale do kategorie Francouzů
- Pokud má někdo francouzskou národnost a zároveň i další národnosti, je ve Francii považován za Francouze

To, že člověk jednou patří do kategorie imigrant, mu zůstane už nastálo, protože i přes to, že se stane Francouzem (par acquisition), je nadále zahrnován do populace imigrantů.

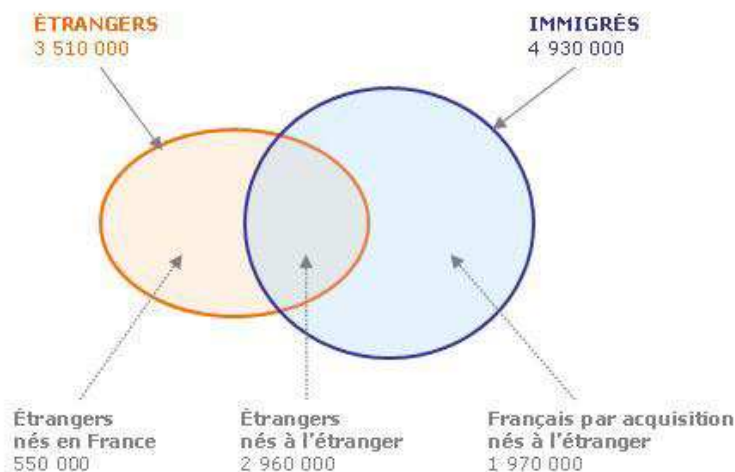
Do sčítání se dostanou pouze cizinci, kteří mají ve Francii trvalý pobyt a ti, kteří zde pracují nebo studují (včetně cizinců pracujících na zahraničních ambasádách ve Francii). Nedostanou se do něj sezónní pracovníci a ti, kteří pracují na hranicích francouzského území (a dojíždí tedy např. ze sousední země), také se nesčítají turisté nebo členové nějakého diplomatického uskupení.

Z hlediska historického vývoje těchto dvou pojmů, až do roku 1870 pojmy imigrace a imigrant téměř neexistovaly, používal se pouze výraz cizinec. První právní definice imigranta byla ustanovena mezinárodní konvencí – Mezinárodní konvencí v Římě v roce 1924, kdy imigrant byl definován jako cizinec, který přišel do země hledat práci a nastálo se zde usadit nebo jednoduše jako pracovník, který přichází pouze za účelem krátkodobého usazení (definice dle Vysoké rady pro integraci).

Pro úplné osvětlení je možné celou situaci ještě doplnit schématem (Obrázek č. 1).

Červená část představuje cizince a modrá imigranty. Jednoznačná je skupina „étrangers nés en France“, tedy cizinci narození ve Francii. Jedná se o děti narozené cizincům na území Francie, kteří do jiné kategorie spadnout nemohou, protože jejich rodiče nemají francouzskou národnost (děti ji mohou během svého života získat – viz kapitola Národnost a občanství). Další poměrně jednoduchou kategorií na vysvětlení jsou „Français par acquisition nés à l'étranger“, tedy Francouzi nabytím, ale narození v cizině. Jedná se o imigranty, kteří přišli na území Francie za účelem usazení se a získání francouzské národnosti. Problém je s vysvětlením prolnuté části. Jedná se totiž o skupinu, kde se míchají cizinci narození v zahraničí (étrangers nés à l'étranger) s imigranty, kteří ještě nezískali francouzskou národnost. Je to tedy ta problematická skupina, ze které se postupem času mohou vydělit imigranti, kteří získají francouzskou národnost.

Obrázek č. 1: Počet cizinců a imigrantů na území Francie, 2004 - 2005

Pozn.: étrangers = cizinci, immigrés = imigranti, étrangers nés en France = cizinci narození ve Francii, étranger nés à l'étranger = cizinci narození v cizině, Français par acquisition nés à l'étranger = Francouz nabytím, narozený v cizině

Zdroj: INSEE, sčítání 2004 a 2005

1.1.1 Imigrant a cizinec v českém pojetí

Cizinec je podle českého zákona o zaměstnanosti 435/2004 Sb. definován jako občan, který není státním příslušníkem Evropské Unie, Evropského hospodářského

společenství nebo Evropského společenství volného obchodu. V obecnějším významu je v České republice za cizince považován každý člověk, který nemá české státní občanství. Podle statistik u nás žije víc než 300 tisíc cizinců a stále jich přibývá.²

Imigrant je dle definice Ministerstva vnitra České republiky cizinec, přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru.³

1.2 Národnost a občanství

Dalšími pojmy, u kterých se vymezení v České republice a ve Francii liší, jsou občanství a národnost.

V České republice se podle definice použité při sčítání lidu 2001 národností rozumí příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině. Dále podle této definice není pro určení národnosti v České republice rozhodující mateřská řeč ani řeč, kterou člověk používá nebo lépe ovládá, ale jeho vlastní rozhodnutí. Je možné tedy se hlásit k jedné i více národnostem, nebo také k žádné⁴. Oproti tomu občanství se v České republice uděluje na principu *ius sanguinis* (pokrevní právo⁵) a je tedy závislé na občanství rodičů a skutečnost, že místo narození je Česká republika k nabytí občanství neopravňuje automaticky. Nabývání státního občanství se v České republice řídí podle zákona o státním občanství č. 40/1993 Sb. a může k němu dojít následujícími způsoby: narozením, osvojením, nalezením, určením otcovství, prohlášením a udělením.⁶

---

² Zdroj: Wikipedia, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Cizinec>

³ Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR, <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

⁴ Wikipedia, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Národnost>

⁵ Slovník cizích slov, <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ius-sanguinis>

⁶ **Narozením**: pokud alespoň jeden z rodičů je českým občanem nebo jsou-li oba rodiče cizí občané a alespoň jeden z nich má trvalý pobyt v ČR a narodí se na území ČR. **Osvojením** (adopce) – pokud alespoň jeden osvojitel je českým občanem. **Nalezením** – pokud se neprokáže, že je dítě občanem jiného státu. **Určením otcovství** (paternita) – nemanželské dítě cizinky se stává občanem ČR, pokud je otec českého občanství. **Prohlášením** – při rozdělení Československa (31. prosince 1992) se občané ČSFR mohli rozhodnout, do kterého státu budou náležet (jinak rozhodovalo místo narození); za děti do 15 let rozhodovali rodiče. **Udělením** – cizinec požádá o občanství a musí splnit tyto podmínky: nejméně 5 let legálního pobytu a prokázat, že pozbude dosavadního občanství.

1.2.1 Národnost ve francouzském pojetí

Ve Francii je tomu jinak. Národnost samu o sobě je možné získat, a to následujícími čtyřmi způsoby:

1, prostřednictvím práva *ius sanguinis* (*droit du sang* – pokrevní právo), které říká, že za Francouze je považován každý, kdo má alespoň jednoho rodiče Francouze nebo jehož rodič se stal Francouzem (konkrétní případy budou probrány níže).

2, prostřednictvím práva *ius soli* (*droit du sol* – právo o půdě), které říká, že Francouzem se stane každé dítě, které se narodí na území Francie, dítě cizinců musí počkat do věku 18 let. Podoba tohoto zákona se v historii měnila, zákon z roku 1851 ustanovoval Francouze jako dítě narozené ve Francii cizinci, který se sám narodil ve Francii, zatímco zákon z 26. 6. 1889 zaručoval francouzskou národnost všem cizincům narozeným ve Francii, kteří dosáhli věku plnoletosti. Tento koncept zákona o půdě zůstal ve Francii základem pro zákon o imigraci až do posledních let 20. století, konkrétně do 22. července 1993, kdy dítě – cizinec narozené ve Francii musí projevit zájem o naturalizaci ve chvíli, kdy dosáhne plnoletosti. Nový zákon z 16. května 1998 pak přiděluje francouzské občanství automaticky (konkrétní případy budou opět probrány níže).

3, sňatkem.

Samotný sňatek k získání francouzské národnosti nestačí. Cizinec, který si vezme Francouze/Francouzku, může získat francouzskou národnost, pokud splní řadu požadavků. Tento cizinec může po uplynutí doby 4 let od svatby získat francouzskou národnost prostřednictvím žádosti za předpokladu, že k datu odevzdání této žádosti:

- žije bez přerušení s francouzským manželem/manželkou
- má jeho francouzský manžel/manželka francouzskou národnost

Tato doba se může prodloužit na 5 let v případě, že:

- buď cizinec neprokáže, že žil bez přerušení alespoň 3 roky od svatby ve Francii
- nebo nepředloží důkaz toho, že jeho francouzský manžel/manželka byl zapsán po dobu jejich společného života na seznamu Francouzů žijících mimo území Francie

Svatba oslavená v zahraničí musí být ve Francii uznána příslušnými úřady. Cizinec musí také prokázat dostatečnou znalost francouzského jazyka.

Vláda se proti udělení národnosti může postavit pomocí dekretu, kterým dokáže nezpůsobit nebo nějakou překážku v možnosti asimilace jinak než jazykovým omezením, zejména z hlediska polygamie nebo násilí páchaném na dětech.

4, pomocí procesu, kterému se říká naturalizace (naturalisation).

Každý dospělý cizinec, který žije na francouzském území nejméně 5 let si může zažádat o to, být naturalizován⁷. Tato doba se může zkrátit v případě, pokud žadatel úspěšně zakončí dvouleté studium na nějaké francouzské vysoké škole nebo pokud prokáže, že může Francii poskytnout užitečné služby. Od roku 2003, kdy vešel v platnost nový zákon o imigraci, musí také prokázat, že se integroval do francouzské společnosti, zná francouzský jazyk a je dobrých mravů. Aby však cizinec mohl vůbec zažádat o francouzskou národnost a být naturalizován, musí už při vstupu na francouzské území předložit pas a vízum, udat důvod svého příjezdu a prokázat, že má finanční prostředky pro případný návrat do své země. Nelegální vstup a pobyt překračující předepsané lhůty jsou považovány za zločin, který vystavuje cizince trestnímu stíhání. Za nelegální vstup se samozřejmě nepovažuje příjezd do země za účelem turismu. Turistický pobyt by se mohl stát nelegální ve chvíli, kdy překročí dobu tří měsíců. Pokud přesáhne, musí cizinec zažádat o dočasný průkaz povolující pobyt na francouzském území udělovaný na období kratší než jeden rok nebo o průkaz rezidenta. Tento průkaz, udělovaný na období 10 let, je obnovitelný a dovoluje ve Francii pracovat a studovat. Cizinec mající povolení k pobytu ve Francii může pobývat 3 měsíce kdekoli v prostoru Schengenu.

Protože je situace se získáním/přidělením složitá, budou zde probrány jednotlivé případy, které mohou nastat v případě dětí (získání francouzské národnosti dospělým jedincem bylo popsáno v kapitole Naturalizace). Tyto případy jsou následující:

- Dítě, jehož oba rodiče jsou Francouzi

Pokud mají oba rodiče francouzskou národnost v momentě narození potomka, je tento potomek také Francouz bez ohledu na to, kde se narodil

---

⁷ Aby si mohl o naturalizaci vůbec zažádat, je třeba, aby prokázal, že na francouzském území žije bez přerušení, musí prokázat, že se začlenil do francouzské společnosti, není trestně stíhán a je dobrých mravů. (<http://vosdroits.service-public.fr/N111.xhtml>)

- Dítě, jehož jeden rodič je Francouz

V tomto případě mohou nastat následující situace: francouzská národnost se přidělí. To znamená, že dítě je od narození Francouz na základě příbuznosti s rodičem, který alespoň jeden musí být Francouz. Pokud se narodil v zahraničí jednomu francouzskému rodiči, může odmítnout francouzskou národnost během šesti měsíců, které předcházejí moment završení dospělosti a v dvanácti měsících, které tento moment následují. Pokud takto neučiní, je Francouzem v momentě dovršení dospělosti. Další situace je ta, kdy dítě získává francouzskou národnost. Mladistvé neoddané dítě získává plným právem francouzskou národnost v případě, že jeden z rodičů, se kterým trvale žije (nebo přerušované v případě rozvedených manželství) získal francouzskou národnost a jeho jméno (dítěte) figuruje na naturalizačním dekretu rodiče. Nicméně naturalizace může být udělena i mladistvému dítěti, které zůstalo cizincem, pokud jeden z rodičů získal francouzskou národnost a pokud tento mladistvý jedinec doloží, že žil ve Francii se svým rodičem po dobu pěti let, které předchází podání žádosti o naturalizaci.

Zároveň dítě může francouzskou národnost odmítnout, pokud se narodí v zahraničí (stále platí předpoklad, že má dítě jednoho rodiče Francouze).

Dítě ztrácí možnost odmítnutí francouzské národnosti, pokud jeho rodič cizinec získá během jeho dětství francouzskou národnost.

- Dítě narozené ve Francii cizinci narozenému ve Francii

Dítě je Francouzem, pokud je narozen ve Francii a pokud:

- nejméně jeden jeho rodič je narozen ve Francii, na jeho národnosti nezáleží
- je narozen po 1. lednu 1963 a jeden jeho rodič je narozen v Alžírsku před 3. červencem 1962
- jeden z jeho rodičů je narozen na zámořském území před získáním nezávislosti, a pokud sám jedinec je narozen ve Francii po tomto datu a zároveň do 1. ledna 1994

- Dítě narozené ve Francii cizinci, který není narozen ve Francii

V tomto případě dítě získává francouzskou národnost ve věku 18 let, pokud od věku 11 let žil alespoň 5 let ve Francii

- Francouzská národnost adoptovaných nebo přijatých dětí

Dítě, které je předmětem nezrušitelného osvojení osobou francouzské národnosti je také francouzské národnosti, a to na základě principu příbuznosti. Dítě, které je předmětem jednoduchého osvojení osobou francouzské národnosti může, až do své dospělosti, projevit žádost o to být Francouzem. Ve chvíli, kdy podává žádost, musí žít ve Francii, výjimkou jsou pouze případy, kdy se jedná o adopci rodičem Francouzem, který nemá trvalé bydliště ve Francii.

Zároveň může o francouzskou národnost zažádat dítě, které:

- je po dobu nejméně během 5 let přijímáno a vychováváno ve Francii osobou s francouzskou národností
- je po dobu nejméně 3 let svěřeno do sociální péče
- je přijato ve Francii a vychováno v podmínkách, které mu umožní, během období nejméně 5 let, získat francouzské vzdělání, ať už ve státním nebo soukromém vzdělávání

Tyto děti mohou zažádat o francouzskou národnost až do věku 18 let pomocí přihlášky. Do věku 16 let toto za dítě dělají adoptivní rodiče, od věku 16 let to pak může udělat sám, bez souhlasu rodičů.

- Dítě narozené ve Francii, kterému nemůže být přidělena žádná národnost

Člověk se stává rodilým Francouzem, pokud je narozen ve Francii rodičům bez vlasti nebo rodičům cizinců a pokud mu zákon nepřidělí národnost jednoho z rodičů. Nikdy tedy nemůže být považován za Francouze člověk, kterému byla během dětství (až do věku 18 let) přidělena národnost jednoho z rodičů, jiná než francouzská).

- Příklad dvojí národnosti

Tato situace není výslovně popsána ve francouzských zákonech, nicméně, dvojí národnost má člověk už při narození nebo ji získá během svého života, nemusí ale být konečným stavem.

Dvojí národnost je možné získat naturalizací, prohlášením, postoupením nějakého území nebo vyhlášením nezávislosti nějaké země (např. Alžírsko v roce 1962). Francouzský systém nevyžaduje, aby se cizinec, který získal francouzskou národnost, vzdal své původní národnosti a zároveň také nevyžaduje, aby se Francouz, který získal jinou národnost, vzdal své francouzské národnosti. Francie považuje tedy jedince s dvojí národností, pokud je jedna francouzská, za Francouze, ať už se jedná

o Francouze, který získal jinou národnost nebo o cizince, který se stal Francouzem.

Ke ztrátě dvojí národnosti může dojít v případě, kdy se změní rodinný stav nebo jiné okolnosti v životě cizince, které by vedly ke změnám na základě zákona v jeho zemi, ve Francii nebo na základě mezinárodních úmluv. Francouz, který získal jinou národnost, musí o zrušení francouzské národnosti požádat.

- Francouzská národnost nemůže být udělena cizinci, který:
  - byl odsouzen za trestný čin
  - byl odsouzen k odnětí svobody na dobu 6 nebo více měsíců
  - byl předmětem buď vyhoštění, nebo měl zákaz vstupu na francouzské území
  - je na území Francie nelegálně

- Proces získání francouzské národnosti

Pokud byla jedinci přidělena francouzská národnost, je mu také přidělen rodný list, pokud se narodil v zahraničí (dětém Francouzů narozeným ve Francii je přidělován automaticky po narození). Aby ho jedinec získal, musí se obrátit na ministerstvo zahraničních věcí, kde mu ho vydají.

Pokud získal francouzskou národnost mezi věky 16 a 25 let, musí se nechat sečíst a to před koncem měsíce, který následuje získání francouzské národnosti.

1.2.2 Občanství ve francouzském pojetí

Hned na začátku je třeba říct, že význam francouzského občanství zdaleka nedosahuje významu, který má v českém kontextu. Z toho vyplývá i poměrně nejasná definice.

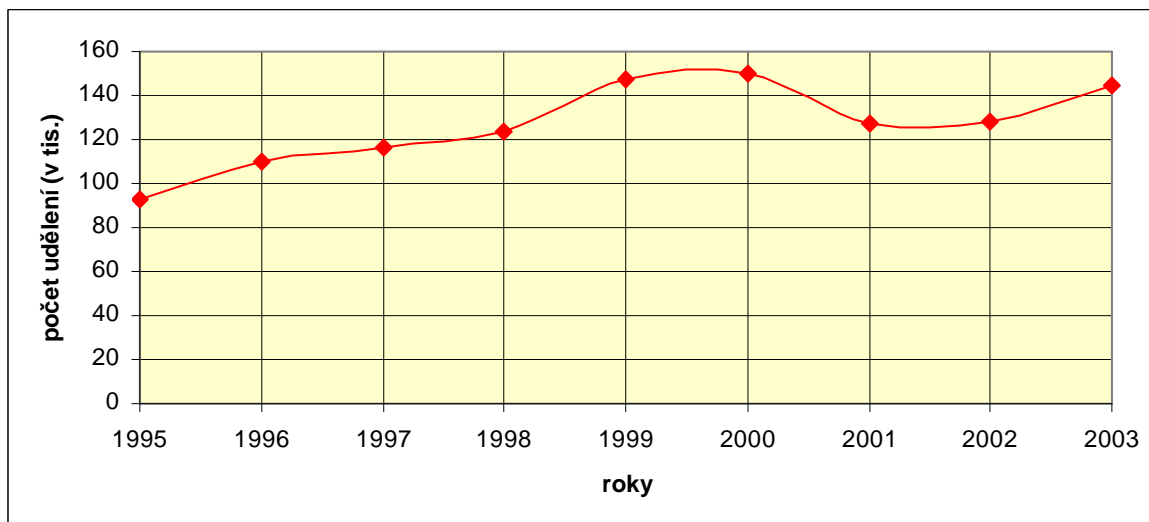
Francouzské občanství (*citoyenneté française*) je navázáno na francouzskou národnost a nemůže bez ní samostatně existovat. Je definováno následovně: „muž nebo žena starší 18 let, narozený(á) francouzským rodičům nebo naturalizovaným cizincům“. Podmínkou francouzského občanství tedy je, mít francouzskou národnost (ať už narozením nebo nabytím).

Občanství se uděluje na ceremoniálu, který organizuje prefekt (ekvivalent českého hejtmana, působícího v jednotlivých departmentech) nebo starosta, pokud o to prefekta požádá. Jedinec, kterého se udělení občanství týká je vyzván, aby se na ceremoniál

dostavil po uplynutí 6 měsíců po udělení francouzské národnosti. Na ceremoniál jsou pozváni i poslanci a senátoři za daný departement.

Francouzský občan má řadu povinností jako platit daně nebo respektovat zákony.

Graf č. 1: Vývoj počtu přidělení francouzské národnosti, 1995 – 2003

Pozn.: přidělení národnosti – souhrn všech typů přidělení

Zdroj: Insee

1.3 Regularizace

Regularizace (régularisation) je pojem, který popisuje proces legalizace pobytu nelegálních přistěhovalců. Nejde však o udělení občanství. K regularizaci dochází proto, aby se imigranti přebývající ve Francii v ilegalitě vyhnuli trestnímu stíhání vyplývajícímu z této ilegality. K regularizacím docházelo zejména v druhé polovině 20. století, francouzská vláda se tím často snažila uklidnit pobouřené imigranty poté, co přijala restriktivní zákony.

2. Metodologie

Zásadním pro správné pochopení francouzského systému je vysvětlení několika principů a mechanismů.

Většina číselných dat v této práci pochází ze sčítání obyvatel, a proto je důležité si objasnit, jakým způsobem sčítání obyvatel ve Francii probíhá. Podobně jako v České

republiky má ve Francii sčítání za cíl sečtení bytů a bydlícího obyvatelstva a zjištění hlavních charakteristik, kterými jsou pohlaví, věk, zaměstnanost, profese, složení domácností, velikost a typ bydlení, způsoby dopravy a dojíždění. Sčítání obyvatelstva bylo ve Francii ustanoveno v roce 1801 a od té doby se provádělo každých 5 let až do roku 1936. V letech 1946 až 1999 se intervaly měnily, pohybovaly se v rozmezí od 6 do 9 let.

27. února 2002 došlo ve sčítání k legislativní změně. Do této chvíle šlo o sčítání tak, jak je definováno v předchozím odstavci a tedy data do roku 2002, která jsou použita v této práci, jsou výsledkem zmíněné sčítací metody. Od ledna 2004 je tato tradiční metoda nahrazena ročními sčítacími šetřeními („enquêtes de recensement annuelles“). Obce do 10 000 obyvatel jsou sčítány stejným způsobem jako doposud, jen každých 5 let oproti předchozím 8 nebo 9. Změna se týká obcí nad 10 000 obyvatel. V těch dochází ke každoročnímu sečtení vzorku 8% populace, které je rozmístěno na jejich území. Během 5 let se takto sečte celé území obce, výsledky sčítání jsou pak počítány na základě vzorku 40% její populace.

Na konci roku 2008 INSEE publikovalo, poprvé podle nové sčítací metody, počet obyvatel každé obce podle trvalého bydliště (population légale⁸), od roku 2009 pak publikují kompletní statistiky o obyvatelstvu a bydlení. Takže data, která se v této práci vztahují k období po roce 2004, jsou výsledkem tohoto nového systému sčítání. Pro zjednodušení zde budou obě sčítání označována jen jako „sčítání“ s tím, že je třeba mít na paměti, že princip sběru dat se za jednotlivé roky mohl lišit.

Dalším problémem je překlad francouzského termínu „département“. Tento výraz se používá pro vymezení územní jednotky spadající svou velikostí do kategorie NUTS 3. Takových území se ve Francii nachází 96 a do českého jazyka je možné je překládat jako departementy⁹, i když tento termín není ještě zcela zažitý.

Další objasnění se týká dat a území, za která jsou uváděna. Veškerá data v textu nebo v tabulkách a grafech jsou uváděna za území Francie bez zámořských departementů (France métropolitaine), tedy za evropské francouzské území. Pokud je tomu jinak, je tak uvedeno v textu nebo v poznámce. Toto se může týkat tzv. Dom

---

⁸ termín "populations légales" zahrnuje za každé sídlo místní bydlící obyvatelstvo, obyvatelstvo sčítané zvlášť a celkovou populaci, která je součtem předchozích (INSEE)

⁹Zdroj: Vícejazyčný slovník dostupný na www.slovník.cz

(départements d'outre-mer), což jsou zámořská území začleněná k Francii, úrovní odpovídají francouzským departementům. Od roku 2003 každý z těchto departementů tvoří zároveň region, kterému se říká zámořský region (région d'outre-mer). Mezi 4 zámořské departementy patří Guadeloupe, Martinik, Guyanana a Réunion. Další úrovní jsou také Tom (territoires d'outre-mer), které mají ale jiný statut než Dom. Do této kategorie se řadí tzv. TAAF (terres australes et antarctiques françaises) neboli australská a antarktická území patřící Francii a ostrůvky v indickém oceánu.

Posledním výrazem často zmiňovaným v této práci jsou země Magrebu, mezi které patří Alžírsko, Maroko a Tunisko.

3. Důvody a formy imigrace

Imigraci lze dle různých kritérií rozdělit do několika kategorií. Z hlediska směru pohybu je imigrace migračním pohybem dovnitř státu. Z časového hlediska rozlišujeme imigraci dočasnou, trvalou a sezónní. Tato práce se zabývá pouze tou trvalou. Důležitým faktorem je i způsob vstupu na cizí území. Pokud proběhne v souladu s platnými zákony dané země, jedná se o imigraci legální, v opačném případě jde o imigraci nelegální a cizinec se vystavuje riziku trestního stíhání.

Další dělení je na imigraci vnitřní a vnější a jak již bylo nastíněno v úvodu, tato práce se zabývá pouze tou vnější, zahraniční imigrací do Francie. V této kapitole budou popsány její důvody i formy v závislosti na měnícím se stavu ekonomiky, ale také na celkovém společenském klimatu.

Hlavní příčinou imigrace do Francie byla dlouhodobě ekonomická imigrace, tedy imigrace za prací. Francie už od 19. století pracovní síly potřebovala, protože se jí nedostávaly z vlastních řad, a doplňovala je tedy ze zahraničních zdrojů. Výrazným důvodem pro imigraci v tomto období byla také demografická otázka, a sice potřeba zvýšení snižující se plodnosti. Během 20. století se však důvody imigrace měnily a ekonomická imigrace, dominující až do konce 60. let 20. století přešla v 70. letech v jinou formu imigrace a to ve slučování rodin. Důvodem pro příchod do země už tedy nebyla poptávka po práci ale následování části rodiny, která už ve Francii žila. Tento druh imigrace se pak stal naprosto dominantním až do konce 90. let 20. století a představoval často řadu problémů zejména v obdobích, ve kterých byly snahy

celkovou imigraci omezit nebo úplně zastavit. Naráží se zde totiž mimo jiné na problém, kdy z morálního hlediska je obtížné zakázat části rodiny aby vyhledala své příbuzné a žila s nimi a většina již přistěhovalých obyvatel nepřistoupila na možnost odejít ze země zpět do své vlasti. Při porovnání pracovní imigrace a rodinného slučování je třeba také konstatovat, že se v jednotlivých vlnách zásadně mění i složení a typ přistěhovalých. Zatímco v období do 60. let je typickým imigrantem muž, často středního věku, se základním vzděláním a žijící v nevyhovujících podmínkách, od 70. let se tato charakteristika mění a do země začíná přicházet stále větší množství mladých žen až se nakonec v 90. letech poměr mužů a žen téměř vyrovná. Oproti první polovině 20. století také výrazně narostl podíl mladých lidí, zejména studentů, kteří tímto zlepšili úroveň vzdělanosti přistěhovalecké populace.

V současnosti je situace mírně odlišná. Slučování rodin, které tvořilo většinu imigrantů, dnes představuje kolem 60% z celkové imigrace a nadále se snižuje. V roce 2004 přišlo za účelem slučování rodin 109 800 (63,1% z celku), v roce 2005 už to bylo 102 500 (60,8% z celku). Ani ekonomická imigrace není v současnosti tak významná jako bývala, představuje zhruba 20% z celkové imigrace. Zbytek imigrantů je tvořen ostatními kategoriemi, do kterých spadají žadatelé o azyl (i přes snížení počtu těchto žádání o 16% v roce 2005, Francie zůstává zemí, která zaregistruje největší počet žádostí o azyl v rámci OECD), studenti, návštěvníci, nemocní, ekonomicky neaktivní (hlavně senioři ze Severu Evropy, kteří přicházejí do Francie za sluncem) a nelegální přistěhovalci.

Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, rozlišujeme 3 kategorie imigrace: imigrace trvalá, dočasná a sezónní.

Trvalá imigrace se týká všech držitelů povolení k pobytu na jeden rok a více s výjimkou studentů. Ti i přesto, že se někdy na francouzském území zdrží na dobu delší, než jeden rok spadají do kategorie dočasné imigrace. Hlavním druhem trvalé imigrace je rodinné slučování a ekonomická imigrace, ostatní kategorie trvalé imigrace představují uprchlíci, jejichž počet zůstává nízký, i přestože od roku 1998 mírně vzrostl.

Dočasná imigrace je druhý legální způsob vstupu do Francie. Zahrnuje tři velké kategorie: žadatele o azyl, držitele dočasného pracovního povolení a studenty a v letech 1996 až 2000 zaznamenal jejich celkový počet nárůst z 38 700 na 83 300. Samotný počet žadatelů o azyl se zvýšil od roku 1996, kdy o azyl požádalo 17 400 osob, v roce 2001 47 300 a v roce 2004 65 600. Žadatelé o azyl nemají v době rozhodování o uznání statutu uprchlíka právo pracovat, přičemž průměrná doba vyřízení žádosti je kolem pět

a půl měsíce. Ve výsledku je však počet kladně vyřízených žádostí poměrně nízký. Počet zahraničních studentů se ke konci devadesátých let zmenšil na 121 582 v roce 1998, ale opět vzrost v roce 2001 na 158 534 a v roce 2004 na 221 600. Počet držitelů dočasného pracovního povolení se také navýšil, v roce 2004 jich bylo 6 740.

Sezónní imigranti tvoří kategorii nově příchozích, která se konstantně snižuje od počátku devadesátých let. Toto snížení se vysvětluje tím, že sezónní imigrace byla lokalizována geograficky a podle sektorů, jednalo se hlavně o imigraci spojenou s vinařstvím. Protože se však v roce 1992 uznalo právo na volný pohyb osob, Španělé a Portugalci, nečastější sezónní imigranti, už nemuseli projít přes imigrační úřad a zapsat se jako sezónní pracovníci. Navíc vývoj technologií snížil potřebu lidské pracovní síly a také existuje možnost najmout sezónního pracovníka z řad natrvalo usídlených imigrantů, kteří nemají stálé zaměstnání. Důležitou roli také hraje samozřejmě zaměstnávání „na černo“ bez povolení a nelegálně.

V neposlední řadě je třeba zmínit také imigraci ilegální. Ta provází celou imigrační historii a vždy byla příčinou řady problémů. Proto také představuje jeden ze stěžejních bodů celkové imigrační politiky a o její regulaci se snaží postupně všechny vlády. To, že se na území Francie vyskytují ilegální imigranti, vychází z několika situací. První z těch nejčastějších je pravděpodobně ta nejjednodušší - cizinec vstupuje vědomě na území Francie nezákonným způsobem. Další situace nastává, když už se do Francie dostane, získá povolení k pobytu, ale není mu prodlouženo. Trochu specifitější situace pak nastává v případě polygynních rodin. Protože je ve Francii polygynie zakázána platí, že se sňatky všem ženám kromě prvního anulují. Což znamená, že povolení k pobytu získá pouze první manželka. Většinou se však jedná o méně vzdělané ženy, které by se návratem do rodné země ocitly na okraji společnosti a bez finančních prostředků, a tak volí cestu méně rizikovou – zůstanou ve Francii, i když nemají povolení k pobytu.

Počet ilegálních přistěhovalců je těžké odhadovat. Za rok 2004, organizace zvaná Diccilec (Direction centrale du controle de l'immigration et de la lutte contre l'emploi clandestin) zabývající se kontrolou a bojem s nelegální imigrací předpokládá, že na území Francie může být kolem 200 000 nelegálních přistěhovalců, Mezinárodní pracovní úřad odhaduje, že by jich mohlo být až 400 000. V zámořských oblastech se nelegální imigrace stále zvyšuje, např. na Mayotte, v prvních desíti měsících roku 2006 bylo 11 392 vyhoštění provedeno už na hranicích, což představuje 25% všech vyhoštění na území celé francouzské republiky.

4. Stručný nástin průběhu francouzské kolonizace

Tato kapitola popisuje průběh francouzské kolonizace, její historii a současný stav a na základě těchto informací dokazuje, že francouzská koloniální historie má své dopady na současnou francouzskou politiku.

4.1 Kolonizace

Francie byla v historii jednou z největších koloniálních mocností na světě. Své první kolonie získávala na počátku 17. století, postupem času jejich význam narůstal a v 19. a 20. století měla po Velké Británii nejrozsáhlejší koloniální říši. V současné době Francii zbývá jen několik málo bývalých koloniálních území roztroušených po celém světě, s větší či menší mírou autonomie.

Francie se pokoušela o zámořskou expanzi již od 16. století, první kolonizační pokusy vedla Francie v Americe, kde ale narážela na silný odpor Španělů a Portugalců a jediným výraznějším úspěchem bylo v roce 1555 založení osady, které se říkalo „France antarctique“ v místě, kde se v současnosti nachází Rio de Janeiro. Větší úspěch však zaznamenala v Severní Americe, kde založila na území dnešního Nového Skotska město Port Royal (27. 7. 1605) a o tři roky později město Québec, které se stalo hlavním městem území zvané Nová Francie. Z hlediska dnešní migrace se nejedná o zásadní zdroj migrantů, nicméně jako území francouzského jazyka a kultury se udrželo dodnes. V 17. století došlo k založení Louisiany¹⁰, dnešního hlavního města New Orleans, čímž se francouzská území rozšířila dále na západ. Koloniální snahy se však nesoustředily pouze na území Severní Ameriky. Ve stejném období došlo k vybudování malých kolonií v oblasti Karibiku. Roku 1604 začalo osidlování Francouzské Guyany, roku 1625 vzniká kolonie na Svatém Kryštofu, o 10 let později se vybuďovala kolonie na Guadeloupu a Martiniku a roku 1651 pak na Svaté Lucii. Významnou kolonií se stalo

---

¹⁰ Přesné datum založení není známé, ale uvádí se rok 1683, kdy Robert La Salle prozkoumal oblast kolem řeky Mississippi a prohlásil toto území za doménu francouzského krále.

i území Saint – Domingue, dnešní Haiti. V 17. století se francouzská koloniální říše rozšířila ještě na pobřeží Senegalu a v roce 1664 byla také založena francouzská Východoindická společnost sloužící zejména k podpoře při zakládání dalších kolonií na Indickém poloostrově. V Indickém oceánu byla také založena kolonie Réunion (1638), Mauricius (1715) a Seychely (1756).

V průběhu 18. a 19. století se Francie nacházela v kolonizační krizi. Musela totiž řešit řadu konfliktů a válek na území Evropy¹¹ a na kolonizaci nezbývaly finance a tak se před ní dostala Velká Británie. Neúspěšným se stal rok 1791, kdy na Saint – Domingue došlo k velkému povstání otroků a roku 1804 tato země získala nezávislost (již s novým jménem Haiti). Během napoleonských válek pak Velká Británie obsadila většinu ze zbývajících francouzských kolonií, po skončení těchto válek však některé vrátila (např. Guadeloupe, Martinik nebo Francouzskou Guyanu) Svatou Lucii, Tobago, Seychely či Mauricius si ale ponechala. Jeden ze svých největších koloniálních rozmachů Francie zažila v období prvního a druhého impéria¹², tedy v obdobích, kdy se dostává zejména do Severní Afriky. Roku 1830 začala invaze do Alžírsko, v roce 1881 byl ustanoven protektorát v Tunisku a pod francouzský vliv se dostala řada dalších území zejména v severovýchodní Africe.¹³ V roce 1912 se francouzským protektorátem stává také Maroko. Napoleonovi III. (vládl od 2. prosince 1852 do 4. září 1870¹⁴) se podařilo získat území v Kambodži a na jihu Vietnamu. Po roce 1871 pak Francie získala celý dnešní Vietnam a spolu s Kambodžou a Laosem (oba státy získané v roce 1893) vytvořila tzv. Francouzskou Indočínu.

Největšího územního rozmachu pak Francie dosáhla po skončení první světové války, rozrostla se např. o bývalé německé kolonie Togoland (dnešní část Toga a Ghany) a Kamerun a o mandátní území Sýrie a Libanon. Důležitý je fakt, že ve všech koloniích probíhala europeizace a prosazování francouzské kultury, nejvíce však v západní a severní Africe. Tamějším obyvatelům, kteří přijali francouzskou kulturu,

---

¹¹ Válka o rakouské dědictví (1740 – 1748), Sedmiletá válka (1756 – 1763), Francouzská revoluce (1789 – 1799), Napoleonské války (1803 – 1815)

¹² První impérium: 1804 – 1814, vláda Napoleona Bonaparta, Druhé impérium: 1852 – 1870, vláda Napoleona III.

¹³ Území dnešní Mauretánie, Senegalu, Guineje, Mali, Pobřeží slonoviny, Beninu, Nigeu, Burkuny Faso, Čadu, Středoafričské republiky a Republiky Kongo.

¹⁴ Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Napoleon_III

dokázali mluvit spisovně francouzsky a přijali křest, bylo přiznáno francouzské občanství včetně volebního práva.

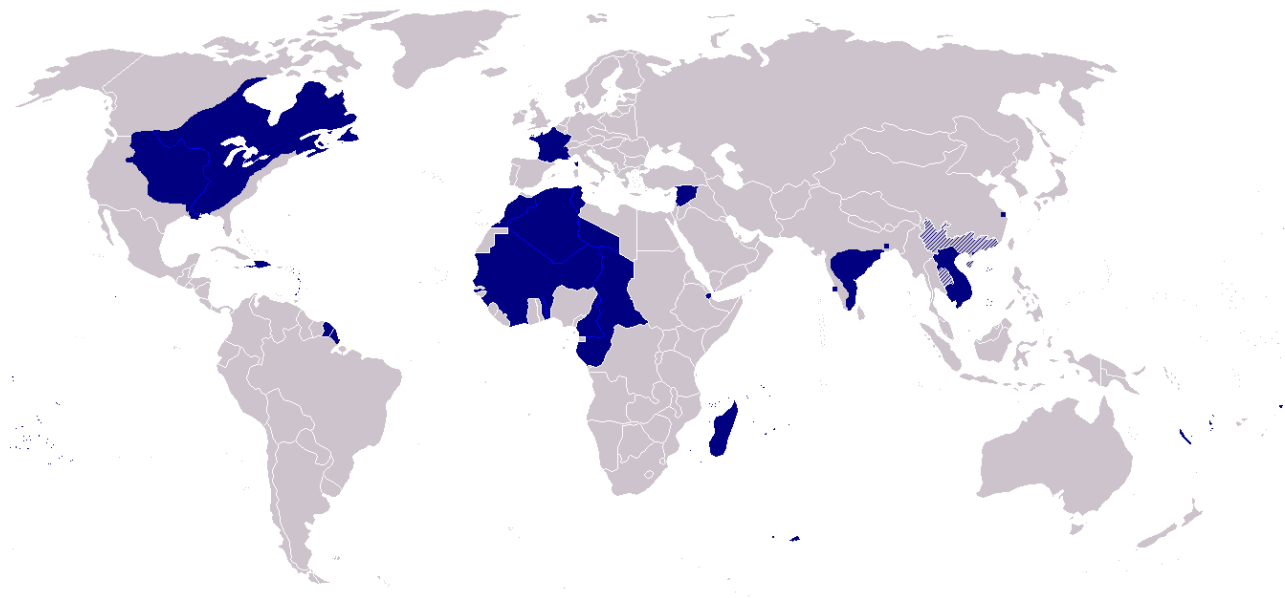
4.2 Dekolonizace

Francouzská koloniální říše se začala rozpadat už v průběhu druhé světové války, kdy Japonsko okupovalo Indočínu, Británie Sýrii, Libanon a Madagaskar a Spojené státy severní Afriku. I přes to, že některá území Francie po válce opět obsadila, celosvětový tlak na dekolonizaci ji donutil se jednotlivých území pomalu vzdávat. Ne všude nicméně dekolonizace probíhala klidnou cestou, spíše naopak. Nejprve se Francouzi stáhli z Indočíny (vyhlášení nezávislosti Vietnamu, které zapříčinilo indočínskou válku), následovala Afrika, kde ke krvavým konfliktům došlo zejména v Alžírsku, protože Francie odmítla uznat jejich nezávislost. Té se dočkali v roce 1962, stejně tak, jako většina ostatních afrických zemí, kromě území Mayotte a Réunion, které se po místních referendech (1960) rozhodly zůstat součástí Francie jako její zámořská území.

Pod francouzskou správou dnes zůstává jen zlomek bývalé zámořské koloniální říše, nejvýznamnější z těchto území je Francouzská Guyana. Ve většině bývalých francouzských kolonií je hluboce zakořeněná francouzská kultura, francouzština zůstala jako úřední jazyk (např. v Demokratické republice Kongo, v Libanonu, na Madagaskaru, v Nigeru, Senegalu a dalších) či používají měnu navázanou na euro.

Z tohoto hlediska je představa o tom, jak vypadala francouzská koloniální říše důležitá. Většina imigrantů totiž pochází nebo pocházela z nějaké bývalé francouzské kolonie a dá se předpokládat, že tomu tak bude i do budoucna.

Obrázek č. 2.: Francouzské kolonie na mapě světa

Pozn.: Kolonie jsou znázorněny bez časové souvislosti, tzn. neexistovaly v tomto stavu zároveň

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Francouzské_kolonie

5. Geografický původ imigrantů

Je zajímavé se podívat, jak se v závislosti na historickém a politickém dění měnil i původ imigrantů a do jaké míry jednotlivá politická rozhodnutí mohou rozhodnout o celých imigračních vlnách. Zde si ukážeme, že imigranty lze rozdělit na dvě skupiny z hlediska původu a v závislosti na časovém vývoji.

Od poloviny 19. století do roku 1914 byli imigranti původem ze zemí sousedících s Francií, zejména z Belgie a Itálie. Ti představovali dvě třetiny všech imigrantů. Následovaly země jako Německo, Švýcarsko a Španělsko, které představovaly kolem 8% francouzských imigrantů, zatímco Britů, Rusů a obyvatel Rakouska – Uherska bylo méně než 5%. Mimoevropští imigranti nehráli z hlediska celku žádnou roli.

Období mezi světovými válkami bylo charakteristické pro velký příliv imigrantů z Itálie, kteří představovali nejpočetnější skupinu, dále ze Španělska a také Polska (čímž se do popředí dostala imigrace ze země, která přímo nesousedila s Francií). Počet

přistěhovalců z Belgie, Švýcarska a Německa naopak klesl. Druhá světová válka byla obdobím, kdy také značné množství osob Francii opustilo, zhruba 300 000 mezi zářím 1939 a červnem 1940 a počet emigrantů poprvé ve francouzské historii 20. století přesáhl počet imigrantů a migrační saldo se dostalo do záporných hodnot (těchto hodnot dosahovalo mezi roky 1931 – 1946).

Po druhé světové válce až do konce 60. let se zintenzivnila imigrace z Portugalska a zároveň došlo k novému trendu. Stále větší roli začala hrát pro Francii imigrace ze zemí mimo Evropu. Po druhé světové válce to byly zejména země Magrebu a subsaharské Afriky, které se před imigraci z Evropy definitivně dostaly v roce 1970. V roce 1975 už byli Alžírčané druhou nejpočetnější skupinou imigrantů.

V současnosti je imigrace do Francie stále nejsilnější z Afrických zemí – zejména z Magrebu a ze subsaharské Afriky, a stále roste. Mezi roky 1999 – 2005 tento nárůst činil 17%. Roste také počet imigrantů z východní Evropy, celkově se však podíl imigrantů z Evropy snižuje od roku 1975.

Tabulka č. 1: Procentuální zastoupení imigrantů podle země původu, 1962 – 1999

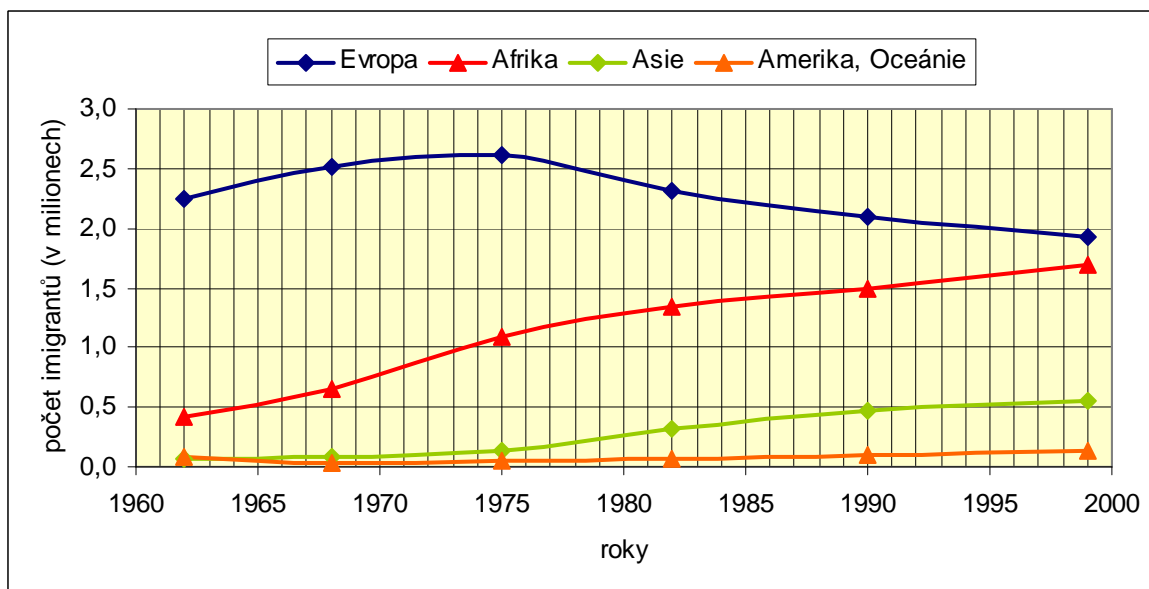
	1962	1968	1975	1982	1990	1999	
	v %	v %	v %	v %	v %	v %	absolutní počet
Evropa	78,7	76,4	67,2	57,3	50,4	44,9	1 934 144
Španělsko	18,0	21,0	15,2	11,7	9,5	7,3	316 232
Itálie	31,8	23,9	17,2	14,1	11,6	8,8	378 649
Portugalsko	2,0	8,8	16,9	15,8	14,4	13,3	571 874
Polsko	9,5	6,7	4,8	3,9	3,4	2,3	98 571
ostatní země Evropy	17,5	16,1	13,1	11,7	11,4	13,2	568 818
Afrika	14,9	19,9	28,0	33,2	35,9	39,3	1 691 562
Alžírsko	11,6	11,7	14,3	14,8	13,3	13,3	574 208
Maroko	1,1	3,3	6,6	9,1	11,0	12,1	522 504
Tunisko	1,5	3,5	4,7	5,0	5,0	4,7	201 561
ostatní země Afriky	0,7	1,4	2,4	4,3	6,6	9,1	393 289
Asie	2,4	2,5	3,6	8,0	11,4	12,8	549 994
Turecko	1,4	1,3	1,9	3,0	4,0	4,0	174 160
Kambodža, Laos, Vietnam	0,4	0,6	0,7	3,0	3,7	3,7	159 750
ostatní země Asie	0,6	0,6	1,0	1,9	3,6	5,0	216 084
Amerika, Oceánie	3,2	1,1	1,3	1,6	2,3	3,0	130 394
nedeklarovaní	0,8	0,1	///	///	///	///	///
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
absolutní počet	2 861 280	3 281 060	3 887 460	4 037 036	4 165 952	4 306 094	4 306 094

Pozn.: /// = data nejsou dostupná

Imigrant – dle definice Vysoké rady pro integraci

Zdroj: Insee, sčítání obyvatel 1962 – 1999

Graf č. 2: Vývoj počtu imigrantů podle původu, 1962 - 1999

Imigrant – dle definice Vysoké rady pro integraci

Zdroj: Insee, sčítání 1962 – 1999

Tabulka č. 2: Imigranti podle původu, 2006

	počet imigrantů
Evropa	65 590
Afrika	92 194
Asie	29 918
Amerika	15 454
ostatní	833
celkem	203 989

Imigrant – dle definice Vysoké rady pro integraci

Zdroj: INED, http://www.ined.fr/fr/pop_chiffres/france/flux_immigration/depuis_1994/

6. Imigrační politiky a jejich legislativní rámec

V této kapitole budou postupně probrány jednotlivé imigrační politiky a legislativní úpravy tak, jak šly za sebou.

Tabulka č. 3: Chronologický přehled politického vývoje Francie, 1848 - 2012

Jméno	Život (rok narození - rok úmrtí)	Funkční období
Druhá republika (1848 – 1852)		
Ludvík Napoleon	1808 – 1873	1848 – 1852
Dočasná vláda Francouzské republiky (1870 – 1875)		
Adolphe Thiers	1797 – 1877	1871 – 1873
Patrice de Mac-Mahon	1808 – 1893	1873 – 1875
Třetí republika (1875 – 1940)		
Patrice de Mac-Mahon	1808 – 1893	1875 – 1879
Jules Grévy	1807 – 1891	1879 – 1887
Sadi Carnot	1837 – 1894	1887 – 1894
Jean Casimir-Perier	1847 – 1907	1894 – 1895
Félix Faure	1841 – 1899	1895 – 1899
Émile Loubet	1838 – 1929	1899 – 1906
Armand Fallières	1841 – 1931	1906 – 1913
Raymond Poincaré	1860 – 1934	1913 – 1920
Paul Deschanel	1855 – 1922	1920
Alexandre Millerand	1859 – 1943	1920 – 1924
Gaston Doumergue	1863 – 1937	1924 – 1931
Paul Doumer	1857 – 1932	1931 – 1932
Albert Lebrun	1871 – 1950	1932 – 1940
Okupovaná zóna / Francouzský stát / Svobodná Francie (1940 – 1944)		
Dočasná vláda Francouzské republiky (1944 – 1946)		
Čtvrtá republika (1946 – 1958)		
Vincent Auriol	1884 – 1966	1947 – 1954
René Coty	1882 – 1962	1954 – 1959
Pátá republika (1958 –)		
Charles de Gaulle	1890 – 1970	1959 – 1969
Alain Poher	1909 – 1996	1969
Georges Pompidou	1911 – 1974	1969 – 1974
Alain Poher	1909 – 1996	1974
Valéry Giscard d'Estaing	1926	1974 – 1981
François Mitterrand	1916 – 1996	1981 – 1995
Jacques Chirac	1932	1995 – 2007
Nicolas Sarkozy	1955	2007 – 2012

Zdroj: Wikipedia

6.1 Imigrační politiky v letech 1850 – 1914

Francie se stala významnou imigrační zemí už v polovině 19. století i přes to, že se jednalo o jeden z nejlidnatějších států Evropy. Důvodů, proč francouzská vláda přistoupila k tak masivní imigraci, bylo několik.

Jedním z nich byla úroveň porodnosti, která byla v polovině 19. století jednou z nejnižších v Evropě. Navíc války vedené Napoleonem způsobily smrt více než 800 000 tisíc mladých mužů a v důsledku toho byl zaznamenán nedostatek mladé pracovní síly. Protože ale většina imigrantů byla nucena žít často ve špatných životních podmínkách, vytvořily se izolované skupiny a došlo k projevům xenofobie, byla v roce 1880 francouzská vláda přinucena k tvorbě prvních zákonů v oblasti imigrace, státní orgány musely na tuto situaci reagovat zaváděním nových pravidel a organizací imigrace. V tomto období vydala vláda řadu dekretů, které upravovaly vstup cizinců na území Francie a definovaly práva imigrantů. Jedním z nich byl dekret ze 3. srpna 1893 nařizující cizinci prokázat své zaměstnání a zapsat se do imatrikulačního registru cizinců na každém obecním či městském úřadě. Ostatní vydané zákony vedly zejména k ochraně veřejné činnosti a měly spíše restriktivní charakter. Výjimkou byl zákon z 26. června 1889, který usnadňoval naturalizaci a umožňoval dětem cizinců obdržet francouzskou národnost ve chvíli dosažení plnoletosti.

6.2 Imigrační politiky v letech 1914 – 1939

Protože byla imigrace ve Francii v tomto období již plně rozvinuta, musela francouzská vláda přistoupit k jejímu systematizování pomocí dalších zákonů a opatření. V roce 1917 se na základě dekretu poprvé ve francouzské historii zavedly Průkazy o povolení k pobytu pro osoby starší 15 let a žijící ve Francii. Zároveň stát přesunul správu nad populacemi imigrantů na zaměstnavatelské organizace, zejména na „Société générale de l'Immigration“, založenou v roce 1924, a složenou ze specializovaných zaměstnavatelských orgánů. I přes to, že Francie zejména v první polovině 20. století imigranty pro udržení ekonomické aktivity jednoznačně potřebovala, ne vždy byl imigrant vnímán rovnocenně s francouzským pracovníkem. Francie totiž zpočátku oficiálně odmítala princip národnostních kvót (oproti anglosaským zemím, kde tyto kvóty fungovaly, jako např. Johnson Quota Act z roku 1921

nebo imigrační zákon Johnsona Reeda z roku 1924), praxe však byla jiná. Národnostní kvóty se uplatňovaly třeba v průmyslových závodech. Důkazem byl zákon z 10. srpna 1932, který upřednostňoval francouzské občany před cizinci¹⁵. Ve skutečnosti tedy francouzská administrativa prováděla selekci přistěhovalců na základě jejich národnosti, k tomuto účelu pak také zřídila větší množství Národních imigračních úřadů např. v Miláně než třeba v Istanbulu.

S nastupující ekonomickou krizí ve třicátých letech dvacátého století se přístup k imigraci změnil a to ve snahy o její regulaci a kontrolu. V roce 1931 byla Francie definitivně krizí zasažena a byla přijímána první opatření na zpomalení přílivu pracovníků z ciziny. Vstoupily v platnost zákony omezující práva cizinců, jako např. zákon Armbruster z května 1933, přijat za vlády Daladiera, který omezoval zahraniční lékaře v praktikování medicíny nebo zákon z června 1934, přijat za vlády Doumerguea, který zakazoval naturalizovaným Francouzům zápis do advokátních kanceláří po dobu deseti let. V roce 1934 došlo k drastičtějším opatřením. Byla organizována podpora pro repatriaci dobrovolných dělníků, v roce 1935 už dokonce došlo k násilným vyhošťováním zpět do vlasti. Nicméně o rok později se vláda Lidové fronty snažila o poněkud jemnější interpretaci existujících zákonů a o zvolnění v řízení přistěhovalců.

6.3 Imigrační politika v období Vichy

Vláda státu ve Vichy okamžitě přijala opatření proti populaci přistěhovalců, kteří byli v tomto období označováni za “přivandrovalce“. Jedním z těchto opatření byl zákon z 12. dubna 1939, který zakázal cizincům založit jakoukoli společnost či podnik a nebyla ani umožněna její činnost pokud to předtím neschválilo Ministerstvo vnitra. V tomto období byli nejvíce pronásledováni Židé, proti kterým se vláda státu ve Vichy postavila vytvořením řady zákonů inspirovaných xenofobií a antisemitismem. 3. října 1940 vyšel zákon definující a omezující jejich statut. Od této chvíle nemohli pracovat ve státním sektoru, o rok později se pak vláda ve Vichy přidala k německé politice zaměřené na vyhlazení Židů a začala organizovat jejich deportace do ostře hlídáných vojenských táborů. Zákon z 27. září 1940 zahrnující všechny ostatní cizince kromě židů

---

¹⁵ Zdroj: <http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/politique-immigration/chronologie-immigration/#>

řídil život „přebývajících cizinců v národní ekonomice“, tedy cizinec byl pod neustálým dohledem. Neměl už více právo svobodného pohybu po území Francie a nemohl nadále využívat výhod vyplívajících z pracovního zákona.

6.4 1945 - 1974: od ekonomické imigrace k politice rodinného slučování

Prvním zásadním datem byl 2. listopad 1945, kdy vznikl zákon upravující příchod a pobyt cizinců ve Francii. Vznikly tři různá povolení k pobytu - na 1 rok, 3 roky a 10 let a tento zákon se stal základem další imigrační politiky 20. století. Od poloviny 20. století Francie postupně přistupovala na konkrétní imigrační politiku, která byla částečně posilována a částečně narušována boji o nezávislost v jednotlivých francouzských koloniích. V roce 1956 byla založena SONACOTRA („Société nationale de construction de logements pour les travailleurs algériens et leurs familles“), což byla národní společnost pro výstavbu bydlení pro alžírské pracovníky a jejich rodiny. Tato společnost měla za úkol regulovat problémy s nevyhovujícím bydlením migrantů z Alžírsku (zejména v chudinských čtvrtích zvaných „bidonvilles“ v okolí Paříže). Dalším důležitým zákonem byl zákon přijatý 1. 1. 1958 v Římě¹⁶, který ustanovil princip volného pohybu osob. V roce 1966 vznikla DPM (Direction de la population et des migrations) – Ředitelství pro obyvatelstvo a migraci, pod novým ministerstvem, které částečně přebralo náplň ministerstva práce, zdravotnictví a obyvatelstva. 29. července 1968 došlo k podepsání vyhlášky, která zrušila proces regularizace pro nekvalifikované pracovníky. Zrušení regularizace se netýkalo rodinné imigrace, Portugalců a některých kvalifikovaných zaměstnanců. V roce 1972 vyhlášky Marcellin – Fontanet propojily přidělování povolení k pobytu s přidělením pracovního povolení a omezily regularizace. Ztráta práce v tuto chvíli znamenala ztrátu povolení k pobytu. 14 června 1973 vyšla další vyhláška, podepsaná ministrem práce Gorsesem, která dala možnost cizím nelegálním pracovníkům, kteří přišli do Francie před 1. červnem 1973, být regularizováni a to až do 30. září 1973.

---

¹⁶ Zdroj: http://pagesperso-orange.fr/felina/doc/etrang/dates_immigration.htm

6.5 1974 – 1981: období hospodářské regrese a prezidentství Valéry Giscard d'Estainga

V 70. letech došlo kvůli ropné krizi k ekonomické regresi, která přinutila francouzskou vládu v otázce imigrace k opačným postupům, než jak tomu bylo v 60. letech, tedy k zavedení kontroly a dohledu nad imigračními toky. V tomto období došlo k zásadnímu přehodnocení migračních politik nejen ve Francii, ale v celé Evropě. Valéry Giscard d'Estaing, nový francouzský prezident, přistoupil k drastickým opatřením. Úplně pozastavil příliv nových imigrantů (kromě rodinného slučování, které však představovalo největší podíl z legální imigrace). Nabízel také příspěvky těm, kteří se rozhodli opustit zemi. Od roku 1974 byla tedy ukončena imigrace pracovních sil a širších rodin, tento zákaz však platil pouze do roku 1977, imigrace z důvodu slučování rodin byla znovu povolena dokonce o něco dříve a to už v roce 1975. V tomto roce (10. července) také vznikl zákon, který povolil imigrantům být zvoleni jako zástupci zaměstnanců ve francouzských firmách a společnostech. V roce 1977 došlo k zavedení pomoci těm, kteří byli ochotni se vrátit do své vlasti, následně začalo fungovat organizované a chvílemi až násilné vyhošťování části pracujících, kteří na území Francie přebývali ilegálně. V roce 1980 vstoupil v platnost první opravdu restriktivní zákon - Bonnet, který měl za hlavní cíl omezení až zabránění nelegální imigrace. Na základě tohoto zákona se ztížily podmínky přijetí imigranta na území Francie a zároveň se považoval za důvod k vyhoštění nelegální pobyt nebo ohrožování veřejného pořádku. Na základě tohoto zákona bylo možné imigranta zadržet a odvést na hranice, kde dočasně přebýval v detenčním zařízení, než byl definitivně vyhoštěn.

6.6 1981 – 1988: první období prezidentství Francois Mitteranda

V roce 1981 nastoupila nová socialistická vláda a nový prezident, François Mitterand. S nimi přišla i nová imigrační politika, která celkově zmírňovala předchozí, velice restriktivní politiky.

V tomto roce ještě vstoupil v platnost jeden omezující zákon - Peyrefitte, který legalizoval průběžné kontroly totožnosti. Protože ale zákon Bonnet a jeho úprava Peyrefitte byly až příliš restriktivní, setkaly se s velkým odporem a bylo tedy nutné je mírně upravit a následně dokonce až zrušit. Proto v roce 1981 vyšla vyhláška ministra vnitra, Gastona Defferra, který zjednodušil podmínky přijetí k dlouhodobému pobytu

a z důvodu politického azylu. Dalším z opatření garantujících cizincům nové záruky bylo to, kdy cizinec mohl být ze země vyhoštěn pouze, pokud byl odsouzen za nějaký trestný čin alespoň na rok odnětí svobody, nelegální přistěhovalec mohl být deportován na hranice pouze na základě vyjádření soudu, mladiství cizinci nemohli být předmětem odtržení od rodiny a ti, co měli ve Francii rodinné příslušníky, nemohli být vyhoštěni, pouze v případě, že ohrožovali veřejný pořádek. Zároveň v létě vyšla další vyhláška. Ta upravila důvody regularizace nelegálních pracujících a dalších imigrantů, kteří pobývali ve Francii nezákonně. Dle tohoto nařízení musel vysvětlit, z jakého důvodu přebývá ve Francii a musel prokázat, že má nejméně rok stálé zaměstnání. Koncem roku (25. listopadu) také vyšla vyhláška, která zrušila pomoc pro návrat do rodných zemí.

1. září 1982 vyšlo komuniké Státního sekretariátu pro imigraci, které oznámilo konec procesu regularizace. 31. srpna 1983 byla v radě ministrů představena řada opatření sloužících k potlačení nelegální imigrace a k usnadnění integrace imigrantů, kteří ve Francii přebývají legálně. Došlo k systematickým kontrolám nelegálních přistěhovalců a jejich zaměstnavatelů, ke snížení počtu sezónních zaměstnanců, k zjednodušení opatření pro získání pracovního povolení, k potlačování rasismu a násilí, imigranti měli možnost být v národní komisi zahraničních pracujících a další opatření v oblasti školství a bydlení. V roce 1984 vstoupil v platnost nový zákon, na základě něhož vznikl tzv. průkaz rezidenta, který umožnil cizincům dlouhodobý pobyt na území Francie, aniž by měli trvalé zaměstnání. Také ale rostla pravomoc policie kontrolovat na letištích a na hranicích a vznikla možnost sankcionovat nelegální pobyty zákazem vstupu na francouzské území. Ve stejném roce zákon 84-622 zřídil jediné povolení k pobytu a to na deset let a zbavil ho návaznosti na pracovní povolení. Francouzská vláda také znovu nabídla pomoc pro návrat do rodné země zahraničním pracovníkům.

Rok 1986 byl důležitý z politického hlediska, protože opozice politických stran RPR (Rassemblement pour la République)¹⁷ a UDF (Union pour la démocratie française)¹⁸ vyústila v nové volby. Nastoupila nová vláda a s tím i další imigrační politika. Ministrem vnitra se stal Charles Pasqua, který nechal 9. září 1986 parlamentem přijmout zákon číslo 86-1025 (zákon Pasqua), vztahující se k podmínkám vstupu a pobytu cizinců ve Francii. Ten omezil přístup na průkaz rezidenta, zároveň

---

¹⁷ pravicová politická strana založená roku 1976 Jacques Chiracem, vycházela z ideologie de Gaulla, v roce 2002 se změnila ve stranu UMP (Union pour un mouvement populaire)

¹⁸ středová politická strana založená roku 1978

zjednodušil vyhošťování ilegálně pobývajících cizinců. To v praxi znamenalo, že se režim vyhošťování vrátil v té podobě, ve které existoval v roce 1981.

6.7 1988 – 1995: druhé období prezidentství François Mitteranda

Opět nastoupilo období uvolnění a zmírňování některých pravidel. Důkazem byl zákon přijatý roku 1989 - Joxe, který zajišťoval ochranu proti vyhoštění těm, kteří měli ve Francii nějakou osobní nebo rodinnou vazbu. Ten vlastně zmírnil zákon Pasqua. V roce 1988 se z Národního imigračního úřadu stal Úřad mezinárodní migrace a 19. prosince 1989 vznikla Vysoká rada pro integraci (Haut Conseil a l'intégration), která měla za úkol předkládat každý rok návrhy na zlepšení integrace zahraničních rezidentů. Následující rok premiér Michel Rocard prohlásil, že „Francie nemůže přijímat všechnu bídu světa, ale je třeba, aby si z ní brala svou část“. Hned začátkem roku 1992 vstoupil v platnost zákon posilující boj proti nelegální zaměstnanosti a proti organizování vstupu na území. V polovině roku pak vznikl další zákon, Quiles. Ten umožnil zadržet na letištích cizince nepřijaté na francouzské území nebo žadatele o azyl v tzv. „čekacích zónách“. V květnu došlo k důležité události. Byl předefinován termín francouzské občanství a zároveň se změnil princip jejího přidělování. Úpravy se zaměřily zejména na dvě věci: prodloužení doby potřebné k získání francouzského občanství po uzavření sňatku s občanem Francie na dva roky a zpochybnění přidělování občanství při narození dětem narozeným ve Francii rodičům pocházejícím z ještě neosamostatněného Alžírka. V srpnu se ještě upravily Pasquovy zákony - zjednodušily se kontroly totožnosti a omezily podmínky vydávání povolení k pobytu. 16. října 1994 byl publikován dekret, na základě kterého vzniklo DICCILEC (Direction centrale du contrôle de l'immigration et de la lutte contre l'emploi des clandestins), tedy Centrální ředitelství pro kontrolu imigrace a pro boj proti nelegální zaměstnanosti.

6.8 1995 – 2002: první období prezidentství Jacques Chiraca

I přes objevující se negativní reakce Francouzská vláda schválila další omezující zákon – zákon Debré. Proti tomu se v roce 1997 postavila Liga za lidská práva a žádala, aby byl stažen. V červnu tohoto roku upozornil ministr vnitra Jean-Pierre Chevenement na potřebu regularizovat alespoň část cizinců žijících v ilegalitě (např. ty, kteří si ve Francii našli partnera, ty, co byli vážně nemocní, studenty nebo osoby, které neměli statut uprchlíka, ale v jejich zemi jim hrozilo nebezpečí). Protože v tomto období byl

vývoj velice hektický, v roce 1998 se opět začalo organizovat vyhošťování osob pobývajících ve Francii v ilegalitě. Následně vznikl nový zákon upravující možnost získání občanství. Podle něj mohlo o francouzské občanství požádat dítě narozené cizincům od 13 let věku se souhlasem rodičů a od 16 let bez tohoto souhlasu. O rok později vznikl Codac (commissions départementales d'accès à la citoyenneté), což je organizace, která se zabývá diskriminací zejména mladých imigrantů v oblasti zaměstnání, ubytování, dostupnosti služeb a koníčků a navrhuje různé možnosti jejich integrace. Také došlo k prvním krokům ve vytváření společné evropské migrační politiky tím, že Francie spolu s Německem představila dokument, který definoval hlavní směry azylové a imigrační politiky. Následně se připojilo i Spojené Království a společně ustanovili další body evropské politiky: odmítnutí „nulové imigrace“ a neomezené svobody usazování se, vyzvání k vytváření politik se zeměmi původu imigrantů. V roce 2002 už Evropská Unie předložila globální plán boje proti nelegální imigraci.

6.9 2002 – 2007: druhé období prezidentství Jacques Chiraca

Od roku 2002 se Francie angažuje v obnovení své imigrační politiky. Na jednu stranu se snaží mít pod kontrolou migrační toky, zároveň však chce ulehčit vstup a integraci cizincům, kteří jsou regulérně usazeni na jejím území. Pomocí „immigration choisie“ („zvolené přistěhovalectví“) chce přispívat ke světovému toku inteligence a schopností, protože na tom závisí modernizace a dynamika francouzské ekonomiky. Zároveň je Francie nucena bojovat proti „úniku mozků“ do jejich země původu. Boj proti ilegální imigraci, nutná součást imigrační politiky je neustálý boj proti provozu a obchodu s lidskými bytostmi. Pro provedení této nové politiky chce Francie spolupracovat s emigračními zeměmi a se zeměmi, přes které probíhá přesun osob tím, že se snaží pochopit a vyřešit důvody, ze kterých lidé migrují. Francie se tímto snaží být v této oblasti silou, ze které vycházejí návrhy a iniciativy jak na evropské tak na světové úrovni.

V květnu 2002 vstupuje na scénu muž, jehož jméno je v současnosti s imigrací nejvíce spojováno. Ministr vnitra, Nicolas Sarkozy, představuje v rámci programu o vnitřní bezpečnosti, své postupy pro řešení nelegální imigrace. Jeho snahy nejsou zpočátku zcela úspěšné a trvá několik let, než se mu podaří svou politiku prosadit.

Dočká se v roce 2006, kdy je 30. června 2006 přijat jeho kontroverzní návrh, projednávaný francouzským Parlamentem už od března stejného roku. Hlavní myšlenkou zákona je nahradit „trpěné přistěhovalectví“ (imigrace na základě rodinných pout) „přistěhovalectvím zvoleným“, které si z příchozích vybírá pouze vysoce kvalifikované pracovníky.

Je třeba připomenout, že se Francie, oproti ostatním evropským státům, nachází v jiné situaci, protože se jako jedna z mála se nemusí obávat úbytku obyvatelstva. Podle prognóz Eurostatu má její obyvatelstvo narůst z necelých 60 milionů v roce 2004 na více než 65 milionů v roce 2050. Z tohoto faktu vyplývá, že se Francie nemusí do budoucnosti spoléhat na přistěhovalectví, protože i podle nejpesimističtějších prognóz dojde maximálně ke stagnaci počtu osob v produktivním věku. Nicméně jsou odvětví, kde se nedostává kvalifikovaných pracovníků (hoteliérství, strojírenství, stavebnictví apod.), ekonomicky motivované přistěhovalectví do Francie je totiž, jak již bylo řečeno, na nízké úrovni.

Cílem reformy tedy není obnovit masovou migraci za prací, ale dohnat deficit, který má Francie oproti ostatním zemím v soutěži o mozky. Snahou je přilákat jedince, kteří mohou nějakým způsobem přispět k rozvoji Francie a její prestiže ve světě. K tomu má posloužit zavedení průkazu k pobytu, označovaného pro „kvalifikované a talentované“. Ten bude vydáván na tři roky a může být vydán i opakovaně. Zákon se týká i studentů s ukončeným vzděláním na úrovni „magistr“. Ti si ve Francii mohou najít kvalifikovanou práci, a pokud se jim to podaří, mohou ve Francii zůstat.

K tomu, aby došlo k potřebné pracovní migraci, přijímá Francie řadu konkrétních opatření. Je například vytvořen celonárodní seznam profesí a území, které se potýkají s nedostatkem pracovních sil, tzv. sezónním pracovníkům, kteří žijí mimo území Francie, bude vydáváno povolení k práci platné až tři roky, také se usnadní pohyb zaměstnanců nadnárodních společností.

Odvrácenou stranou reformy je fakt, že se omezuje přistěhovalectví na základě rodinných pout. Tento typ přistěhovalectví přitom vždy představoval významný podíl z celkového přistěhovalectví. Některé zdroje uvádějí, že z hlediska trvalého přistěhovalectví může rodinné přistěhovalectví představovat až 95% (nejčastěji se jedná o občany afrických zemí, zejména Alžírsko a Maroko). Sarkozy chtěl tímto omezit hlavně rychle rostoucí počet sňatků cizinců s francouzskými občany. V současnosti jsou tyto sňatky nejčastějším důvodem imigrace do Francie, což budí podezření, že jde pouze o manželství na oko. Proto je snaha tento způsob imigrace ztížit. Zákon např. prodlužuje

„čekací lhůty“. Přistěhovalec musí čekat 18 měsíců (oproti původnímu roku), než může požádat o příchod své rodiny ze zahraničí. V principu může cizinec požádat o spojení se svým druhem nebo mladistvými dětmi pokud žije více jak 18 měsíců na území Francie s povolením k pobytu nejméně na jeden rok a má dostatečné finanční prostředky, aby svou rodinu zabezpečil. Nesmí být polygamní. O kartu rezidenta je možné si požádat až po třech letech.

6.10 Současná evropská migrační politika

Společná imigrační a azylová politika Evropské Unie je poměrně mladá. Její obrysy nastínila Evropská komise 27 v roce 1999 na summitu ve Finském Tampere. Znovu se pak sešla po pěti letech, v Haagu, kde se stanovila základní nařízení platná pro téměř všechny členské státy EU. Jedním z nově vzniklých dokumentů byla i přijímací směrnice, která stanovuje práva azylantů. Definiuje mimo jiné právo na ubytování, na stravu, přístup ke vzdělání, přístup na trh práce a další. Jediné země, které se této politiky neúčastní, jsou Dánsko, Velká Británie a Irsko.

6.10.1 Výzvy na období 2009 - 2014

Protože každoroční příchod imigrantů do zemí EU opravdu není zanedbatelný, jsou členské státy nuceny spolupracovat při řízení migračních toků. V této oblasti mají jednotlivé politiky velký vliv nejen na sousední státy ale také na státy vzdálené a proto je nutná provázanost a koordinace. Je tedy zřejmé, že francouzská imigrační politika může být vzhledem k počtu imigrantů a dlouhé imigrační historii jedním z těch, kteří určují celkový přístup, zároveň však nemůže prosazovat nic, co by bylo v rozporu se zájmy ostatních zemí.

Příští volební období bude směřovat k vytvoření koordinované a „přátelské“ migrační politiky, která bude otevřená legální migraci a přísná k migraci ilegální. A pokud Lisabonská smlouva vstoupí v platnost, bude mít Evropský parlament v této oblasti plnou legislativní pravomoc. Celková migrační politika se bude pokoušet o prosazení a několika bodů, z nich nejvýznamnějším bude vytvoření vyváženého přístupu v oblasti řízení migračních toků, kde hlavním cílem je učinit přítrž tragédiím

způsobeným ilegální imigrací, jakož i prosazovat kanály legální imigrace, zejména pak v odvětvích, kde chybí pracovní síla. Zde je patrné, že tento bod se shoduje s ještě před nedávnem kritizovanou „immigration choisie“ Nicolase Sarkozyho. Nicméně ani v současnosti není přijímán stoprocentně, stále se objevují pochybnosti o jeho diskriminačním nádechu a vzbuzuje otázky rovnosti práv mezi pracovníky. Také není dořešena otázka statutu sezónních pracovníků, působících zejména v zemědělství, a to často po velmi krátká období. Evropský parlament se zabývá rovněž otázkou úniku mozků, která by mohla být způsobena politikou třetích zemí spočívajících v lákání kvalifikovaných pracovníků. Hlavním, doposud nevyřešeným problémem je to, jak zajistit, aby se pracovníci vrátili zpět do své země a zúročili tam své schopnosti a zkušenosti nabyté v EU.

Dalším významným bodem pro období 2009-2014 bude zavedení účinnějšího a solidárnějšího azylového systému. Toto téma se týká zejména způsobu, jakým Evropská unie přijímá žadatele o azyl, a budoucnosti „Dublinského systému“, podle něžž se určuje členský stát odpovědný za prozkoumání žádosti o azyl a stanoví se lhůty pro řízení. Jde o to, aby se zabránilo dlouhým čekacím lhůtám, jak je tomu v současnosti. Bude tedy nutné systém uzpůsobit za účelem rychlejšího vyřizování žádostí o azyl a vypracovat nástroj, který vybuduje důvěru mezi členskými státy.

Posledním z bodů je ostraha vnějších hranic a budoucnost agentury FRONTEX, která byla zřízená v roce 2005 k usnadnění operační spolupráce v boji proti nezákonné imigraci na vnějších hranicích EU. Poslanci v současnosti přemýšlejí o systému „povinné a neodvolatelné solidarity“, který by členské státy povinovat materiálně agenturu FRONTEX podporovat.

7. Počet imigrantů a jejich situace ve francouzské společnosti v závislosti na jednotlivých imigračních politikách

7.1 Imigrace v letech 1850 – 1914

Jak již byla řečeno, imigrace se ve Francii ve velké míře začala nabývat na významu už v 19. století a to zejména v její druhé polovině. Nejčastějšími imigranty

této doby byli obyvatelé sousedních zemí. Angličané přicházeli do Francie pomoci stavět železnice, dále Walloni, kteří byli zaměstnáváni zejména v oděvním průmyslu, nebo Švýcaři a Němci, kteří se uplatnili ve strojním průmyslu. Italové pak přicházeli na práce ve stavebnictví. Velkou roli zde sehráli hlavně vlastníci podniků a několik nestátních sociálních složek, kteří tyto pracovníky rekrutovali. Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, Napoleonské války měly za následek ztrátu velkého množství mladých mužů, kteří tedy následně chyběli na pracovním trhu. Proto byl typickým imigrantem druhé poloviny 19. století mladý muž, který přišel do Francie za prací sám, bez své rodiny. Silné bylo také zastoupení sezónních migrantů, kteří přicházeli, podobně jako je tomu dnes, na zemědělské práce. Už v tomto období však existovala silná diskriminace mezi cizinci a rodilými Francouzi a tito imigranti zastávali většinou nejhorší, špatně placené práce. Chudoba a špatné životní podmínky pak způsobily, že se začali koncentrovat ve stejných městských čtvrtích, kde se snažili získat snadnější a příjemnější podmínky pro každodenní život. Zde můžeme najít první významné koncentrace cizinců ve městech¹⁹, které následně vyvolávají řadu obav a posléze i problémů. Zároveň ale u řady z nich došlo k zlepšení jejich situace, postupně byli najímáni na lepší práce, někteří z nich se stali i vedoucími podniků. K těm, kteří žili ve špatných podmínkách, patřili koncem 19. století zejména Italové. Ti byli často nuceni se od společnosti úplně izolovat, v roce 1880 dokonce došlo k prvním projevům xenofobie.

7.2 Vývoj v letech 1914 – 1939

V tomto převážně válečném a hospodářsky složitým období byla demografická situace Francie oslabená a sama Francie nebyla schopná z vlastních řad upokojit pracovní nabídku. Proto od první světové války hledala pracovní síly mimo své území a pokračovala tedy v imigrační politice započaté už v 19. století. Toto období se tímto stalo jedním z nejdůležitějších v historii imigrace ve Francii. Mezi lety 1921 až 1931 se počet imigrantů zdvojnásobil, což znamenalo roční příliv zhruba 300 000 cizinců a zařadilo to Francii na první místo na světě z hlediska počtu imigrantů. Z hlediska porovnání výsledků sčítání obyvatel, sčítání v roce 1921 ukázalo, jak již bylo

---

¹⁹ v některých příhraničních městech Belgičané dosahují podílu až 55% obyvatel z celkového počtu lidí ve městě

předesláno, nárůst podílu imigrantů, v tomto roce to bylo 3,9% z celkové populace, v roce 1931 už tento podíl činil 6%. Většina cizinců přišla do Francie za prací a uplatnila se v důležitých odvětvích, zejména v průmyslu, ale také ve stavebnictví, veřejném sektoru nebo důlním průmyslu. Zatímco během první světové války šlo zejména o obyvatele Číny, po první světové válce už se jednalo spíše o imigranty z Polska, Československa a z části o politické uprchlíky z Ruska, Německa, Itálie a Španělska.

Období ekonomické deprese, způsobené krachem na americké burze, však vedlo k nárůstu nezaměstnanosti a k prohlubování rozdílů mezi Francouzi a cizinci, objevovaly se projevy xenofobie, antisemitismu a nenávisti. V tomto období bylo zaznamenáno celkově kolem 331 000 nezaměstnaných, protože ale Francie ve stejnou chvíli zaměstnávala kolem 1 200 000 cizinců, nejjednodušší cestou by bylo nechat cizí pracovní sílu odejít a problém nezaměstnanosti by byl vyřešen.²⁰ Nicméně i přes přijatá opatření ke zlepšení nedošlo a imigraci se nepodařilo účinně potlačit.

7.3 Vývoj v období Vichy

Období druhé světové války bylo poznamenáno boji a Francie, i přes to že se aktivně války zúčastnila málo, měla jiné starosti než řešit problém přistěhovalců. Proto v tomto období přijala řadu opatření proti nim, zejména pak proti Židům.

I přes to, že velká řada opatření byla zaměřena proti cizincům, je zajímavé, že až do roku 1944 posílala Francie do Německa na nucené práce pracovníky z řad rodilých Francouzů. Teprve až v roce 1944 podíl cizinců přesáhl podíl Francouzů. Celkově Francie vyslala 700 000 francouzských pracovníků, zatímco ve stejném období se na území Francie nacházelo kolem 2,5 milionu cizinců. Otázkou tedy zůstává, proč Francouzská vláda, ideologicky xenofobní, nevyslala raději tyto cizince a neulehčila tím své situaci.

Další důležitý fakt je ten, že režim Vichistické vlády se neomezil pouze na území Francie, ale byl aplikován i ve francouzských koloniích, zejména v zemích severní Afriky jako Alžírsko nebo Maroko. Byly zde vytvořeny desítky pracovních táborů s více jak 8 000 nucených pracovníků, zejména španělských uprchlíků přicházejících

---

²⁰ ASSOUINE, P., LALLAOUI, M. *Un Siècle d'immigration en France*. Paris: Syros, 1996, s. 78.

z táborů z Francie. Tito lidé byli označeni za „individua nebezpečná pro veřejný pořádek“ a byli využiti na realizaci velkolepého, dlouho plánovaného projektu „Transsaharien“, což byla železnice vedená napříč alžírskou pouští. Byli nuceni žít ve zhoršených podmínkách, řada z nich umírala hladem, nemocemi nebo byli utýráni. K jejich osvobození došlo až v roce 1943, kdy se v severní Africe vylodili Spojenci.

Zároveň je třeba ale zdůraznit, že v tomto období to byli právě imigranti a uprchlíci, kdo se nejvíce angažoval do odboje proti nacistické okupaci. Významně si tím otevřeli cestu k integraci do francouzské společnosti, protože si svou odvahou a nasazením získali respekt, který neměla řada rodilých Francouzů. Z tohoto hlediska se imigrace zapsala do povědomí francouzské společnosti jako článek základního přínosu státu.

7.4 Období „trentes glorieuses“

Období ekonomického boomu mezi roky 1945 – 1974, někdy označovaném jako „les trentes glorieuses“ je charakteristické silnou imigrací, posílenou zejména vlnami osamostatňování francouzských kolonií. Imigrační politika byla rozhodně jednoznačnější a méně rozmanitá než tomu bylo v následujících letech, ale oproti předešlým letům také více konkrétní. Došlo k řadě zajímavých trendů, z nichž nejpatrnější byl vývoj od pracovní imigrace k imigraci rodinného slučování. Imigrace byla tedy po roce 1945 poprvé viděna z dvojího pohledu: rodinné a pracovní.

Od poloviny 20. století Francie postupně přistupovala na konkrétní imigrační politiku, která byla částečně posilována částečně oslabována boji o nezávislost v jednotlivých francouzských koloniích. Toto období bylo pro jednotlivé státy složité a Francie musela na jejich situaci reagovat. Po Ženevských dohodách ukončujících války v Indočíně (1954), bylo kolem 5000 Indočínských Francouzů (smíšené páry nebo vdovy po Francouzích, kteří zahynuli ve válce) vyhoštěno a byli přijati v Přijímacích centrech pro Francouze z Indočíny (CAFI), zejména v Noyant v regionu Allier a v Sainte – Livrade v regionu Lot – et – Garonne. Dalšími z postižených byli maročtí Židé, často na cestě do Izraele, a

po Evianských²¹ dohodách také harkis (členové domorodého ozbrojeného sboru na doplnění francouzské armády v severní Africe), kteří byli také ubytováni v přijímacích centrech nebo v centrech pro dočasné migranty. Jejich svoboda pohybu byla omezena, kontakty s místním obyvatelstvem limitovány, pracovní podmínky velice špatné.

Těchto třicet let bylo ale také poznamenáno zvětšením práv imigrantů a změnou původu příchozích. Snižoval se podíl imigrantů z Evropy a i přes to, že při sčítání obyvatel v roce 1975 jich bylo stále více než polovina, příchozí z Afriky a Asie začali zaujímat významné postavení ve složení imigrantů. Jednalo se zejména o imigranty z Maroka, Alžírsko, Tunisko, Senegal a Turecko. Tato pracovní síla hrála zásadní roli v realizaci velkého množství infrastruktur, které se podepsaly na změně krajiny, ale také na zlepšení produktivity výroby. Odhaduje se, že imigranti postavili jedno ze dvou obydlí, zkonstruovali jeden ze sedmi strojů a postavili téměř 90% dálnic.

Bohužel ti, co přišli v období mezi roky 1945 a 1949, neodpovídali tomu, co Francie očekávala. 67% příchozích byli již několikrát zmiňovaní Italové z jižních provincií. Ti byli považováni za obyvatele málo přizpůsobitelné z důvodu ekonomického zaostání jejich mateřských regionů a za národ, jehož kultura a mentalita se příliš lišila od té francouzské. Proto pro francouzskou společnost byli spíše zátěží než tak očekávaným přínosem.

Kromě toho v tomto období vyvstala také otázka francouzských muslimů z Alžírsko. Ti mohli, na základě zákona ze 7. května 1946, volně čerpat bez jakéhokoli omezení francouzské občanství a pohyb mezi Alžírskem a Francií se stal zcela legální. I když v první fázi nedošlo k úplně masovému přílivu alžírských muslimů na území Francie, mnoho Alžírčanů se přestěhovalo do Paříže. Protože zde ale nenašli uspokojivé zaměstnání a podmínky, ve kterých byli nuceni žít, byly nedostačující, řada z nich se rozhodla odejít zpátky do Alžírsko. Mezi roky 1947 až 1953 imigrační úřady

---

²¹ Evianské dohody z roku 1962 ukončují válku o nezávislost Alžírsko a předpokládají, že alžírští příslušníci žijící na území Francie, zejména pracující, budou mít stejná práva jako francouzské národy, s výjimkou politických práv. Budou např. moci volně přijet a odjet z Francie. Toto opatření mělo zjednodušit odchod alžírských pracujících do jejich země. Nicméně opak byl pravdou a toto opatření mělo za následek obrovský příliv těchto pracovníků do Francie.

Dnes je statut alžírských obyvatel řízen mezinárodní franko – alžírskou dohodou podepsanou 27. prosince 1968 a několikrát upravenou v následujících letech.

zaznamenaly 740 000 příchodů a 561 000 návratů. Demografická a ekonomická situace v Alžírsku a obtíže francouzských zaměstnanců v některých odvětvích také způsobily, že od roku 1947 byla tato imigrace kontrolována a vyvíjela se pouze se souhlasem francouzských státních mocí.

Od roku 1956 byly zahájeny další důležité imigrační vlny pracovní síly. Migrační saldo činilo 1,1 milion lidí mezi roky 1955 a 1961, což představovalo zhruba 157 000 lidí průměrně za jeden rok. Šlo především o italské, španělské a portugalské imigranty. Nicméně výsledky sčítání potvrzují fakt, že docházelo k výrazným změnám v národnostní struktuře imigrantů z Evropy. Při sčítání obyvatel v roce 1952 a 1962 největší počet cizinců ve Francii představovali ještě Italové, v roce 1968 se jim vyrovnávají španělské příslušníky, mezi kterými byla velká část uprchlíků a také mnoho ekonomických migrantů z velmi chudých venkovských regionů jako např. Kastilie nebo Andalusie. Tento příliv se ale zastavil počátkem 70. let protože uprchlíci, kteří setrvali ve Francii ze strachu před frankistickým režimem, se po jeho pádu začali navracet zpět do rodné země. Vše také umocnil fakt, že Španělsko nastoupilo ekonomický růst a prosperitu. Velkou vlnu nově příchozích představovali také Portugalci, kteří byli při sčítání v roce 1975 nejpočetnější skupinou cizinců ve Francii s 758 952 osob²². I této skupiny obyvatel se dotkl trend přechodu od ekonomické imigrace k rodinnému slučování a koncem 60. let už výraznou částí přispívaly k imigraci ženy. Ty si nacházely zaměstnání v továrnách či zelinářském odvětví okolo velkých měst a v okolí Paříže často pracovaly jako služebné u bohatých Pařížanů nebo jako domovnice.

7.5 1974 – 1981: období hospodářské regrese

Období 70. let, poznamenané ropnou krizí, se podepsalo negativně na ekonomické situaci Francie a mělo tedy i vliv na její postoj vůči imigraci. Neustále se zvyšující nezaměstnanost zpomalila proces integrace a vůbec omezila vstup imigrantů a jejich potomků na trh práce. Nové příchody už tedy nebyly motivovány prací, ale přešli v rodinné slučování a žádosti o azyl. Ekonomická imigrace přetrvávala, ale ve formě hlavně ilegálních proudů, které byly přitahovány některými sektory trhu práce.

---

²² Zdroj INSEE, Sčítání 1975

Sčítání v roce 1975 ukázalo, že na území Francie žilo 3 442 000 cizinců, což představovalo 6,2% z celkové populace²³. Překvapivé bylo zastoupení Alžírčanů, kteří se stali druhou největší komunitou žijící ve Francii. Dalšími početně významnými skupinami byli Tunisané, Turci a obyvatelé afrických subsaharských států. Většina z nich pracovala v klíčových oblastech ekonomiky jako např. ve stavebnictví, dopravním a automobilovém průmyslu, textilním průmyslu a také službách. Tímto se velkou měrou podíleli na ekonomickém růstu Francie, který byl zastaven až již zmiňovanou ropnou krizí. Jejich přínosem byl fakt, že práci vykonávali na pozicích, které byli často podřadné a nesetkávali se zde s konkurencí rodilých Francouzů. Ti toho využili a začali se více vzdělávat a pracovat na kvalifikovanějších pozicích, čímž však začala vznikat propast mezi nekvalifikovanou pracovní silou ze zahraničí a kvalifikovanou pracovní silou rodilých Francouzů. Tato situace přispěla k navození projevů xenofobie.

I přes rostoucí obavy z nezaměstnanosti a celkově velice skeptický postoj Francouzů vůči začínající krizi, vláda měla snahy stávající imigranty na svém území co nejvíce integrovat. Proto vznikl 8. června 1974 Státní úřad pro imigranty (Secrétariat d'Etat aux immigrés), který měl za cíl hlavně zlepšení podmínek imigrantů žijících ve Francii. Zpočátku svou funkci opravdu plnil, přijal řadu opatření na zlepšení bytové situace, skolarizace, nebo aktivně působil i v oblasti kultury či profesního vzdělávání.

Koncem tohoto období už však bylo vnímání imigrantů ze strany francouzské společnosti zcela ovlivněno hospodářským útlumem a podle této nálady se řídila i francouzská politika, která přistoupila na nabízení finanční pomoci těm, kteří by se rozhodli vrátit zpět do rodné země. Hlavní snahou bylo dostat imigranty z pracovního trhu, aby se udělalo místo pro rodilé Francouze, ale tato politika nakonec netrvala moc dlouho a začátkem 80. let se od ní ustoupilo.

7.6 1981 – 1995: vláda François Mitteranda

Po prezidentských a poslaneckých volbách v roce 1981 se opět změnil přístup k imigrační politice ve Francii. Podpora návratu do země původu, o které bylo hovořeno v předchozí kapitole, byla zrušena. Pro imigranty nastalo poměrně pozitivní období,

---

²³ Zdroj INSEE, Sčítání 1975

protože se francouzská vláda dokonce rozhodla legalizovat pobyt rodin, které ve Francii přebývaly nelegálně a otevřít hranice pro rodinnou imigraci. Od října 1981 byl zahájen proces legalizace pobytu cizinců založen na několika principech. Pobyt mohl být legalizován cizinci, který pobýval ve Francii nejméně tři měsíce a měl dostatečné finanční zabezpečení. K tomu stačil pouhý slib o tom, že má zaměstnání.

Nicméně tato pozitivní situace netrvala dlouho. Od září 1983 se začalo ukazovat, že opatření, které francouzská vláda přijala pro snížení nezaměstnanosti nebyla účinná, navíc docházelo čím dál častěji k střetům zaměstnanců továren, kteří si stěžovali na praktikování islámského náboženství na pracovišti. Nálada vůči imigrantům se opět zhoršila a vláda opět zahájila boj s imigrací.

Z hlediska původu příchozích je třeba zdůraznit, že v tomto období už je jednoznačně potvrzen přechod od ekonomické imigrace k rodinnému slučování. Vstupy rodinných příslušníků představovaly většinu příchodů během počátku 90. let. Šlo zejména o rodiny ze států mimo Evropské společenství (u ekonomické imigrace, která samozřejmě nadále existovala, byli nově příchozí pracovníci stále ještě z větší části evropského původu). Většina příchozích rodin pocházela z Afriky a Asie, zejména Alžírsko, Maroko, Tunisko. V této době se už potvrdil i trend vývoje od převážně mužské imigrace k imigraci žen, v 90. letech už mezi nimi došlo k vyrovnání. V 80. letech Francie zaznamenala zvýšený počet žadatelů o azyl přicházejících ze střední Afriky (hlavně ze Zairu) a dále ze států zasažených občanskými válkami. Na počátku 90. let se dokonce nově objevily i minoritní skupiny obyvatel ze středního Východu, např. Kurdové nebo utečenci ze Srí Lanky a na konci 90. let žadatelé o azyl z Balkánu a východní Evropy. Je třeba zmínit, že množství žadatelů o azyl v 80. letech významně vzrostl, a to z 19 770 v roce 1981 na 61 372 v roce 1989. V roce 1996 jejich počet opět klesl na 17 405, ale v následujících letech opět mírně rostl.²⁴ Fakt nárůstu žadatelů o azyl je poměrně důležitý z hlediska profilu imigrace, která se tímto rozšiřuje o podstatnou složku a stává se více celosvětovou.

Změny v chování imigrantů a jejich částečné přizpůsobení se francouzskému modelu života jsou patrné v oblasti reprodukce. Zatímco první generace přistěhovalců si zachovaly vyšší míru porodnosti, která vycházela z jejich přirozeného chování v zemi původu, u druhé generace, narozené a vychovávané ve

---

²⁴ Zdroj OFPRA. Rapport d'activité, 2002: <http://www.ofpra.gouv.fr/images2/40032.pdf>

Francii, už je možné pozorovat pokles této míry porodnosti a přiblížení porodnosti francouzské.

7.7 1995 – současnost

Časté střídání imigračních politik v závislosti na měnících se vládách a zejména přetrvávající restriktivní charakter jednotlivých opatření vedly, zcela očekávaně, k nespokojenosti jak přistěhovalecké, tak francouzské společnosti. Proto je toto období poznamenáno řadou stávek a negativních reakcí, které často vyústily v násilné střety mezi menšinami a francouzskou policií.

První z těchto stávek přišla v červnu roku 1996 a měla za cíl snazší regularizaci ilegálních přistěhovalců. Proběhla nejen v Paříži, nejčastějším místě střetů, ale také v dalších městech. V srpnu se musela dokonce použít pořádková služba, aby silou donutila opustit skupinu okupantů kostel Svatého Bernarda v Paříži.

Vlnu nespokojenosti také způsobuje snaha francouzské vlády integrovat a přizpůsobit imigranty francouzské společnosti. Rozhořčení vyvolala roce 2003 zejména tzv. šátková kauza, kdy byly muslimské studentky vykázány z výuky, protože si odmítly sundat šátek. I přes to, že to vyvolalo řadu protestů, o rok později byl přijat zákon, který zakázal nošení zjevných náboženských symbolů ve státních školách i na úřadech. Kritici se postavili zejména proti definování „zjevných symbolů“, které je příliš vágní na to, aby se podle něj mohl někdo řídit, na povrch se také doslala otázka omezování osobní svobody a svobody projevu. Na druhou stranu francouzská vláda argumentovala principem „laicité“, tedy sekularizací v oblasti školství. Školství ve Francii je totiž státní a tudíž nošení náboženských symbolů nebo další projevy náboženství do něj nepatří.

Nespokojenost vzbuzují také události Ceuty a Melilly, což jsou dvě španělské enklávy na středozezemním pobřeží Maroka. Jsou zde zadržováni zejména obyvatelé zemí Východní Afriky, kteří se nejsou schopni dostat do Evropy legální cestou. Problémem však je, že z této situace se jen těžko nachází východisko, protože tito lidé často nemají žádné průkazy totožnosti a není možné je z tábora pustit. Jsou zde tedy drženi bez možnosti odchodu a pod tvrdým dohledem. Protože se však snaží uprchnout za každou cenu, velký podíl z nich se při troše štěstí při útěku pouze zraní, další jsou zabiti nebo vystaveni násilnému chování. Ceuta a Melilla jsou tak příkladem špatného zacházení

s uprchlíky, proti kterému se staví řada organizací.

Z předchozího je patrné, že vývoj v situaci imigrantů a jejich postavení ve francouzské společnosti posledních let je nepříznivý a je tedy nutné tuto situaci řešit. Imigrantů bylo totiž v polovině roku 2004 na území Francie 4,9 milionů což je o 760 000 víc, než bylo v roce 1999 a představují 8,1% celé populace (40% z nich mělo francouzské občanství, které získali naturalizací nebo sňatkem). Pro porovnání, bylo k 31. 12. 2008 evidováno Ředitelstvím služeb cizinecké policie MV ČR v České republice 438 301 cizinců (tedy 4,19% z celkové populace), z toho 172 927 cizinců s trvalým pobytem, 265 374 cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů (tj. přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, dále víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo-EU). K 31. 12. 2008 byli v ČR nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (131 965 osob, 30 %) a Slovenska (76 034 osob, 17 %). Dále následovala státní občanství: Vietnam (60 258 osob, 14 %), Rusko (27 178 osob, 6 %) a Polsko (21 710 osob, 5 %) (Český statistický úřad).

Při pohledu na situaci ve Francii je tedy zřejmé, že konkrétní imigrační politika by byla nutná i v případě, že by nedocházelo k nepokojům a střetům, protože tak velké množství lidí představuje, pokud ne zátěž, tak určitě prvek, se kterým se francouzská ekonomika a potažmo společnost musí vyrovnat.

V populaci imigrantů jsou od nynějška muži a ženy ve stejném počtu – imigrace s dominancí ženské populace je výsledkem změn po roce 1974, o kterých byla zmínka již v předchozích kapitolách. Díky nově příchozím populace imigrantů nezestárla mezi rokem 1999 a roky sčítání, tedy 2004 – 2005, což je přesně opačný jev, než který nastal u Francouzů.

Celkově:

- je více jak 5 milionů imigrantů na území Francie
- roste podíl imigrantů z Afriky a Asie
- třicet let převážně ženské imigrace nakonec vyrovnalo zastoupení mužů a žen v populaci imigrantů
- nejvíce imigrantů je ve věkové skupině mezi 25 až 70 lety
- jeden imigrant ze čtyř má vysokoškolský diplom
- čtyři imigranti z desíti žijí v oblasti Ile – de – France
- 6% imigrantů žije v oblastech Dom
- kolem 14 miliónů Francouzů měli v roce 1999 jednoho rodiče nebo prarodiče

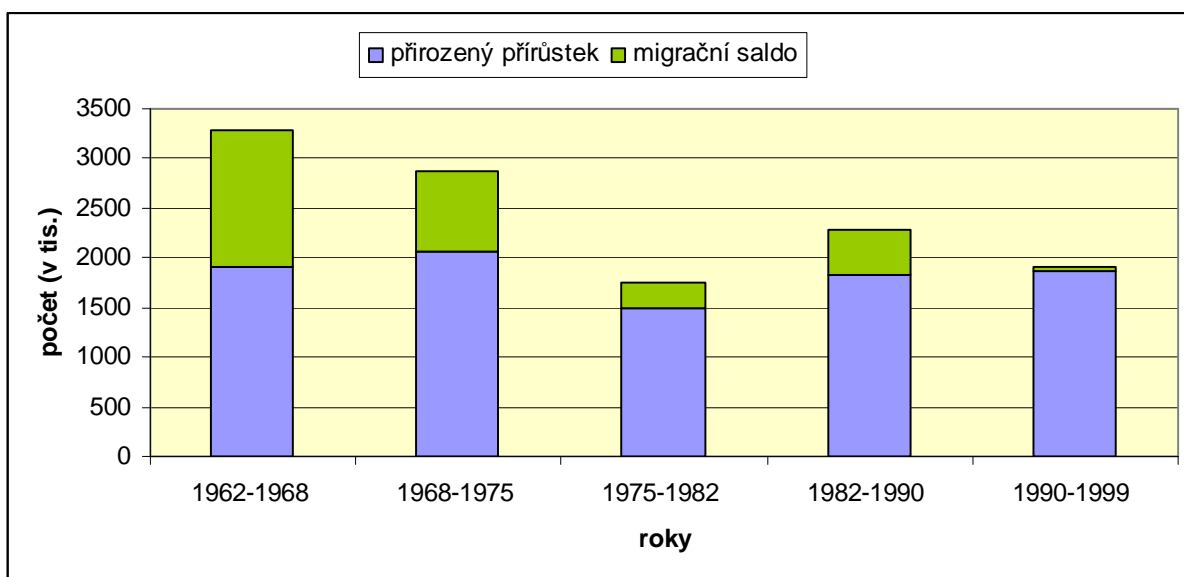
imigranta, což je 23% z celé populace (Michel Tribalat)

- populace imigrantů je o něco málo starší než francouzské obyvatelstvo (protože většina z nich přišla ve věku 15 let a více a děti, které se jim na území Francie narodily, už nejsou počítány mezi imigranty, ale mezi francouzské obyvatelstvo, což znamená, že průměrný věk populace imigrantů je okolo 45 let, zatímco průměrný věk Francouzů je 39,4 let)

7.8 Vývoj přirozeného přírůstku a počtu imigrantů v průběhu 20. století

Aby byla data o počtu imigrantů za 20. století zpřehledněna, budou v této kapitole shrnuta do grafů s komentáři.

Graf č. 3: Vývoj přirozeného přírůstku a migračního salda, 1962 – 1999

Zdroj: Insee, sčítání obyvatel

Mezi roky sčítání 1911 a 1921 měla Francie v důsledku první světové války negativní přirozený přírůstek (o 200 000 úmrtí více než narozených), ale protože, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, byl nedostatek pracovních sil nahrazován pracovníky z ciziny, bylo v tomto období migrační saldo pozitivní (o 40 000 imigrantů více než emigrantů). Imigrace se plně rozvinula a převýšila přirozený přírůstek (který byl během dalších 10 let pozitivní). Změna nastala v souvislosti s krizí ve 30. letech.

Imigrace v tomto období byla negativní, protože cizinci byli posíláni zpět do svých rodných zemí, mezi roky 1936 a 1946 byl negativní i přirozený přírůstek. To je však poslední období ve francouzské historii 20. století, kdy byly oba tyto ukazatele negativní. Z grafu č.3 a dalších zdrojů (Insee) je možné ukázat, jaký vliv měly jednotlivé politiky od 60. let. Poválečný baby-boom, spojený s vysokým přirozeným přírůstkem, byl následován silnou imigrací, která dosáhla vrcholu koncem 60. let. K obratu pak dochází v roce 1974 s ekonomickou krizí a pozastavením pracovní imigrace. Od této chvíle je viditelné, že se přirozený přírůstek poměrně stabilizuje, co se týče migračního salda, je stále pozitivní, nicméně snižující se. Při pozorném pozorování je nejnižší mezi roky 1975 až 1982 a lze tedy říci, že aplikovaná politika byla účinná, protože se podařilo imigraci stáhnout oproti 60. létům ani ne na čtvrtinu. Koncem 90. let je pak opět mírně vyšší, což jsme vysvětlili odeznívající krizí a zejména aktivněji řešenou imigrační politikou, která oproti 70. létům získala méně restriktivní charakter.

Co se týče období po roce 1990, je migrační saldo relativně stabilizované a i přes to, že by se mohlo jevit jako vysoké, je 2,5 krát nižší než je průměr ostatních evropských zemí.

8. Některé demografické charakteristiky imigrantů v porovnání s francouzskou populací

V této kapitole bude věnována pozornost některým demografickým ukazatelům, které charakterizují populaci imigrantů. Nebudou analyzovány všechny ukazatele, ale pouze ty, které se nějakým způsobem odlišují od ukazatelů francouzské populace a mohly by být například předmětem zlepšování nebo naopak omezování.

8.1 Plodnost

V roce 1990 úhrnná plodnost Francouzek činila 1,65 dítěte na ženu oproti 2,5 dítěti u cizinek, což představuje rozdíl 0,85 dítěte na ženu. V tomto období byl však rozdíl nejvýznamnější, v následujících letech se mírně zmenšuje. V roce 1999 už byl pouze 0,7 dítěte (pro Francouzsky 1,7 dítěte na ženu a pro imigrantky 2,4 dítěte). Největší

intenzitu plodnosti měly v roce 1999 imigrantky ve věku 28 let, což je o rok méně než u Francouzek. Tento rozdíl se však postupem času stále zmenšuje. Výjimku představují pouze ženy tureckého původu, které mají největší intenzitu plodnosti ve věku 24 let.

Je zajímavé, jak jiné prostředí ovlivňuje i reprodukční chování. Řada imigrantek má totiž ve Francii více dětí, než by měly v zemi původu. Největší rozdíl pozorujeme u Portugalek, a to 0,9 dítěte. Celkově lze vyšší úroveň plodnosti vysvětlit nízkým dosaženým vzděláním žen, které do Francie přicházejí. Obecně je dokázáno, že čím vzdělanější žena je, tím menší počet dětí má. Proto je stěžejním bodem pro snížení jejich plodnosti integrace a zařazení cizinců do vzdělávacího systému, který bude podrobněji rozebrán v kapitole o integraci. Úroveň vzdělání pak může hrát roli i z jiného hlediska a to u žen, které obdržely francouzské občanství a těch, které zůstaly občankami původní země. I z tohoto ohledu je mezi jejich plodnostmi rozdíl. U žen, kterým bylo občanství přiděleno, jsou zaznamenány nižší hodnoty úhrnné plodnosti než u žen, které si ponechaly původní občanství. Tento jev však není příliš relevantní pro ženy ze zemí Evropy, kde je celkově vzdělanost na vysoké úrovni. Roli však hraje délka pobytu, kde je závislost podobná. Čím déle žena pobývá na území Francie, tím má menší počet dětí.

Je třeba ještě uvést na pravou míru vliv plodnosti cizinek na celkovou plodnost. Dlouho se předpokládalo, že cizinky svou intenzitou plodnosti přispívají ke zvýšení celkové plodnosti a že právě díky nim se Francie řadí mezi země s nejvyšší úhrnnou plodností v Evropě. Sčítání 2004 a 2005 však ukázaly, že tomu tak není a že přínos cizinek na celkové plodnosti je velice nízký (+ 0,1 dítěte).²⁵ V roce 2005 se zhruba každé dítě z osmi narodilo matce cizince. Pokud se tento výsledek porovná s celkovým počtem narozených (tedy 94 310 dětí narozených cizinkám vůči 774 355 dětem celkem), činí tento podíl 12,2%. Význam počtu dětí cizinců z hlediska podílu na živě narozených je tedy významný a stojí za to ho zdůraznit, ale význam plodnosti cizinek na celkové plodnosti je však zanedbatelný. Aby tomu tak bylo, bylo by třeba, aby cizinky zároveň představovaly početně silnou skupinu a zároveň jejich úroveň plodnosti dosahovala o mnoho vyšších hodnot, než plodnost Francouzek.

Tedy příčiny vysoké plodnosti ve Francii je třeba hledat jinde než v imigraci.

---

²⁵ Zdroj: Population et sociétés, březen 2007, číslo 432

Tabulka č. 4: Úhrnná plodnost dle země původu a v zemi původu, 1999

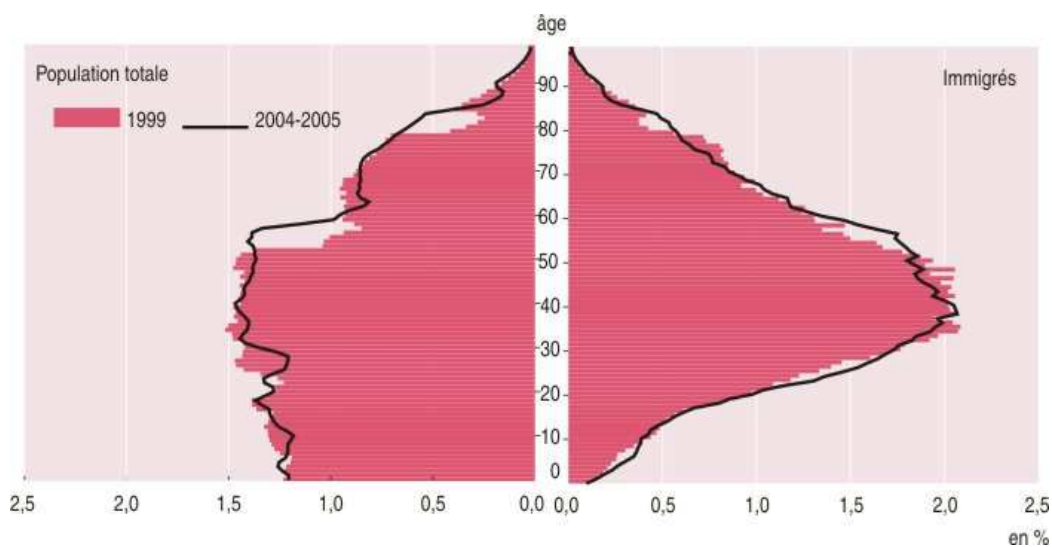
Země původu	úhrnná plodnost ve Francii	úhrnná plodnost v zemi původu
Španělsko	1,8	1,2
Itálie	1,6	1,2
Portugalsko	2,4	1,5
Ostatní země Evropské Unie (15)	1,9	1,4
Ostatní země Evropy	1,7	1,4
Alžírsko	2,7	2,4
Maroko	2,8	2,4
Tunisko	2,8	2,0
Ostatní země Afriky	2,8	5,9
Turecko	2,8	2,1
Kambodža, Laos, Vietnam	2,0	2,9
Ostatní země Asie	2,2	2,5
Amerika, Oceánie	2,0	2,0
průměrně	2,4	2,2

Zdroj: Insee, sčítání 1999
OSN

8.2 Struktura obyvatel

Dalším jevem, kterým se budu v krátkosti zabývat, je věková struktura obyvatelstva imigrantů a Francouzů. I když by se srovnání mohlo zdát jednoduché, bohužel tomu tak není. Významnou roli totiž hraje přidělování občanství, kterým se imigrant přehoupne do kategorie „Francouz“ a zkreslí tak výsledky. Názornou ukázkou je věková pyramida za celkovou populaci a za imigranty v roce 1999 a mezi roky 2004 – 2005. Ta nám ukazuje několik věcí. Oproti celku nečítá populace imigrantů téměř žádné děti, resp. mladistvé do 18 let. To je jednoznačně způsobeno legislativou, která automaticky přidělí občanství dětem narozeným ve Francii rodičům cizinců, jen malý podíl z nich se dostane do Francie ze zahraničí. Dále můžeme vyzorovat, že největší podíl imigrantů se nachází v produktivním věku, a to konkrétně mezi věkem 30 – 50 let, pak se jejich podíl snižuje přibližně stejným způsobem jako u celé populace. Z pohledu zářezů na pyramidě jsou u populace imigrantů znatelné menší výkyvy. U zářezu ve věku kolem 50 – 60 let se jedná u celkové populace o ztráty z druhé světové války, ale protože během ní se imigrace do Francie nějak výrazně nezastavila a nezměnil se ani věk imigrantů, na jejich pyramidě zářez nepozorujeme. Trochu jinak je to ve věkové skupině kolem 80 let, kdy se snížila i imigrace a došlo k úbytku přistěhovalého obyvatelstva, kterému tehdy bylo kolem 20 let.

Obrázek č. 3: Relativní věková struktura populace imigrantů a obyvatel Francie, 1990 a 2004 - 2005

Pozn.: Population totale – populace celkem, Immigrés – populace imigrantů, age - věk

Zdroj : Insee, sčítání 1999, sčítání 2004 a 2005

8.3 Struktura rodinných domácností

I zde pozorujeme mezi populacemi Francouzů a imigrantů rozdílnosti. Za rodinnou domácnost jsou zde považovány jak úplné tak i neúplné rodiny s dětmi a bezdětné páry. V roce 1999 byla průměrná velikost domácností cizinců 2,9 osob na jednu domácnost, zatímco v průměrné francouzské rodině to bylo 2,3, tedy o 0,6 osoby méně. U párů s dětmi je tento rozdíl mnohem větší a to 0,9 osoby (poměr 3,0 ku 3,9 osoby). Rozdíly jsou patrné i v průměrném počtu závislých dětí a v podílu rodin se 6 a více členy. V obou těchto ukazatelích dosahuje populace imigrantů vyšších hodnot, ale mezi jednotlivými skupinami podle původu existují výrazné rozdíly. Ty jsou zejména mezi Evropany, Afričany a Turky. Zatímco imigranti z evropských zemí (kromě Portugalska) dosahují nižších hodnot než průměrná francouzská rodina, tak např. více než 20% rodinných domácností z Turecka čítá více jak 6 členů.

Tabulka č. 5: Struktura rodinných domácností Francouzů a imigrantů, 2007

Země původu osoby v čele domácnosti	Počet všech rodinných domácností	Průměrný počet členů	Průměrný počet závislých dětí	Podíl rodin se 6 a více členy	Zastoupení osob (v %)	
					mladších 20 let	starších 60 let
Španělsko	119 432	2,0	0,3	0,8	11,0	48,2
Itálie	247 227	1,8	0,2	0,8	8,5	54,3
Portugalsko	224 592	3,0	1,0	3,1	25,6	11,4
Ostatní země Evropské Unie (15)	127 535	1,8	0,3	1,0	17,7	29,8
Ostatní země Evropy	114 545	1,9	0,4	1,7	17,6	33,8
Alžírsko	223 025	3,4	1,4	18,5	33,8	13,4
Maroko	192 852	3,9	2,0	27,1	42,5	6,4
Tunisko	83 041	3,3	1,5	17,7	37,6	12,4
Ostatní země Afriky	138 799	3,5	1,7	17,4	46,9	3,2
Turecko	63 928	4,1	2,0	20,2	43,0	4,2
Kambodža, Laos, Vietnam	59 815	3,4	1,4	13,8	35,3	10,1
Ostatní země Asie	73 532	2,8	1,0	6,8	33,7	6,6
Amerika, Oceánie	37 499	2,4	0,8	4,6	32,5	8,0
Imigranti celkem	1 705 772	2,9	1,1	10,7	32,0	15,7
Národ. smíš. domácnosti	956 035	3,2	1,1	4,9	30,4	15,1
Francouzská populace	21 246 467	2,3	0,8	1,6	23,9	21,6
Celkem	23 908 174	2,4	0,7	2,4	24,9	20,8

Zdroj: Insee

8.4 Úroveň vzdělání

Je zřejmé, že úroveň vzdělanosti Francouzů se bude lišit od úrovně vzdělanosti imigrantů. Ta byla a je vždy dána druhem a povahou přistěhovalců. Pokud tedy byl do 70. let typickým imigrantem muž, většinou dělník pocházející z chudých poměrů, dá se předpokládat, že nedosahoval takové úrovně vzdělanosti, jako např. současní žadatelé, kteří do Francie neodcházejí za manuální práci, ale převážně na kvalifikované pozice. Tento pozitivní jev můžeme jednoznačně připisovat současné imigrační politice, která, jak již bylo řečeno, vybírá z žadatelů o pobyt pouze ty, kteří mohou nějakým způsobem francouzskou společnost obohatit. Úroveň vzdělání imigrantů se tedy neustále zlepšuje a dnes má jedna čtvrtina imigrantů vysokoškolský diplom, což je 4 krát více než v roce 1982.

Ne všichni však přicházejí na francouzské území s dokončeným vzděláním. Velkou skupinou cizinců jsou studenti, kteří hodlají svá studia absolvovat ve Francii. Důvodů je několik, ale ten nejčastější je ten, že v jejich rodné zemi není studium na tak vysoké úrovni dostupné. V roce 2003 bylo ve Francii 11% studentů cizinců, mezi roky 1998 až 2003 se tento podíl zvyšuje ročně zhruba o 12%. Podle INSEE je polovina studentů cizinců zapsaných na francouzských univerzitách z frankofonních zemí Afriky, jedna čtvrtina je pak z Maroka nebo Alžíru. INSEE také upřesňuje, že tato populace pokrývá

nejen cizince, kteří přišli studovat do Francie, ale také děti cizí národnosti narozené rodičům žijícím ve Francii.

Z hlediska dosažené úrovně vzdělání, v polovině roku 2004 získalo 24% imigrantů vysokoškolský diplom oproti 6% v roce 1982.

Tabulka č. 6: Podíl imigrantů a Francouzů dle úrovně vzdělanosti, 2007

Úroveň dosaženého vzdělání	Populace imigrantů (%)	Populace Francouzů (%)	Celkově (%)
Vysokoškolský diplom	14,3	12,6	12,8
Maturita	6,4	11,8	11,3
Maturita nebo jiné středoškolské vzdělání	14,5	18,7	18,4
Vzdělání odpovídající úrovni "učeň"	12,7	24,3	23,3
Zkouška po ukončení 2. stupně základní školy	7,5	12,2	11,8
Bez diplomu nebo maturity	44,7	20,3	22,5
celkem (%)	100,0	100,0	100,0
Počet (v tisících)	3 520	36 097	39 617

Pozn.: jedná se o průměrné roční výsledky za metropolitní Francii, pro věkovou skupinu 15 – 64 let

Zdroj : Insee

9. Integrace „à la Française“²⁶

9.1 Faktory integrace

Integrace je poměrně složitý proces, protože je komplexní. Abychom mohli o někom prohlásit, že je plně integrován, je třeba, aby byl začleněn nejen do ekonomické struktury, ale zejména do sociálního systému, aby navázal kontakty se svým okolím, našel si plnohodnotnou práci. Proto se předpokládá, že se nemůže uskutečnit integrace bez kontaktu imigranta s domácím obyvatelstvem a s novým sociálním prostředím. Takový kontakt vzniká na místech jako např. město či čtvrť bydliště, škola, zaměstnání nebo zařízení pro volný čas.

V minulosti po dlouhou dobu žili někteří imigranti (např. Portugalci v Paříži) v těsné blízkosti s domácím obyvatelstvem, na druhou stranu někteří bydleli na místech, kde

²⁶ à la Française = po francouzsku, na francouzský způsob

měli malou šanci žít s Francouzi. I tak vypadá současnost. Nicméně všem původním populacím imigrantů až do dnes se podařilo se více méně začlenit do francouzské společnosti. Toto začlenění mohlo proběhnout díky

- Práci v průmyslu, která představuje mocný faktor sociální integrace
- Školám a vzdělávání prostřednictvím francouzských norem a hodnot a profesní formací
- Asociacím migrantů, jako např. náboženské a sportovní spolky, které hrají roli prostředníka mezi nově příchozími a francouzskou společností. Tento faktor je zdaleka ten nejdůležitější faktor úspěšnosti sociální integrace imigrantů
- Sociální, politické a odborové angažovanosti

Říká se, že tyto faktory jsou v současnosti v krizi i přes to, že spolky krizi nezažívají a že integrace je dlouhodobý proces. S každou další ekonomickou krizí jsou hlavním předmětem diskusí a sporů právě imigranti, kteří „zahlcují“ zemi a jsou považováni svou povahou jako neasimilovatelní (např. bylo zpochybňováno praktikování křesťanské víry u polské populace). Tento názor je vyslovován zejména extrémní pravicí a často se objevuje v tisku, který je považován za republikánský.

Na konci 19. století se xenofobní proudy objevovaly zejména u sociálně bohatých vrstev, jako např. lékařů či právníků, kteří viděli v imigrantech možnou konkurenci, která by je mohla zejména v ekonomicky slabších obdobích ohrozit. Pro omezení projevů xenofobie vstupuje na konci 19. století v platnost zákon, který dohlíží na cizince a vnáší do společnosti řád. V současnosti k tak výrazným projevům xenofobie nedochází, nicméně po 11. září 2001 byla zaznamenána řada rasistických a xenofobních projevů, posílených právě událostmi v New Yorku. V posledních letech se tyto projevy ale opět zmírnily a pokud k nim dochází, jedná se o ojedinělé případy a nestaví se za ně celá společnost, ale pouze jedinci.

9.2 Průběh integrace

Vyhláška z 13. března 1993 nařizuje, že v každém departementu musí být zajištěn orgán, který bude o příchodu nových rodin informovat ostatní příslušné orgány. Obvykle tedy Úřad pro migraci informuje o příchodu rodiny starostu obce, sociální úřad a Úřad sociálních a zdravotních služeb (DDASS). DDASS zajistí první návštěvu

u rodiny s cílem poskytnout veškeré informace o jednotlivých sociálních a zdravotních službách, zajistí zápis dětí do školy a podá základní informace o životě ve Francii. Administrativní pomoc poskytovaná od začátku procedury se zdá účinná a efektivní. Pro usnadnění vzdělávání dětí cizinců byly přijaty některé podpůrné prostředky pomoci, přesto je stále nedostatek přípravných tříd, často daleko od domova: mnoho takových dětí nabírá kvůli jazykové indispozici zpoždění, které způsobuje handicap pro jejich sociální a profesionální budoucnost.

Další zásadní kroky v procesu integrace přinesl první Sarkozyho zákon z roku 2003. Integrace už není chápána pouze jako žádoucí proces, ale naopak jako povinnost přistěhovalce, kterou stát vynucuje. Integrace se zakládá na písemné „smlouvě o přijetí a integraci“, která se uzavírá mezi imigrantem a státem.²⁷ Zpočátku je toto praktikováno pouze v některých departementech, od roku 2005 už pak na všechny cizince, kteří mají v plánu se ve Francii usadit natrvalo. Celý integrační proces probíhá zhruba takto: každý nově příchozí musí pracovat na své „republikánské integraci do francouzské společnosti“. Za tímto účelem podepisuje smlouvu přijetí a integraci (podepisuje v jazyce, kterému rozumí). V praxi to znamená, že musí absolvovat kurzy občanské nauky, zřizované Národní agenturou pro přijetí cizinců a migraci, kde se dozví o francouzských institucích nebo třeba také o rovnosti mužů a žen ve francouzské společnosti. Také se přistěhovalec zaváže k naučení francouzského jazyka, protože je jedním z hlavních předpokladů pro úspěšnou integraci právě osvojení si a zvládnutí jazyka. Mnoho cizinců ale přichází ze států s velmi nízkou úrovní vzdělání, proto výuka francouzštiny vyžaduje metodologii a pedagogický postup a je tedy nejdříve třeba cizince nejprve naučit, jak se učit. Mnoho z nich však zastává názor, že jim pro jejich společenský a profesní život stačí stručná znalost mluvené francouzštiny a nesnadně se přesvědčují, že pro dosažení profesní kvalifikace a aktivní život je jejich jazyková znalost nedostačující.

Studie INSEE z roku 1992 ukázala, že méně než 20% imigrantů rodičů používá jen jejich rodný jazyk, což nasvědčuje tomu, že se snaží udělat vše pro to, aby se jejich děti dobře začlenily a byly úspěšné. Pouze Marokánci a Turkové překračují tento průměr, Marokánci jsou na 26%, Turci na 56%. Oproti jiným zemím probíhá ve Francii výuka

---

²⁷ Zdroj: BARŠOVÁ, A., BARŠA, P., 2005: *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*, Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 stran, ISBN: 80-210-3875-6

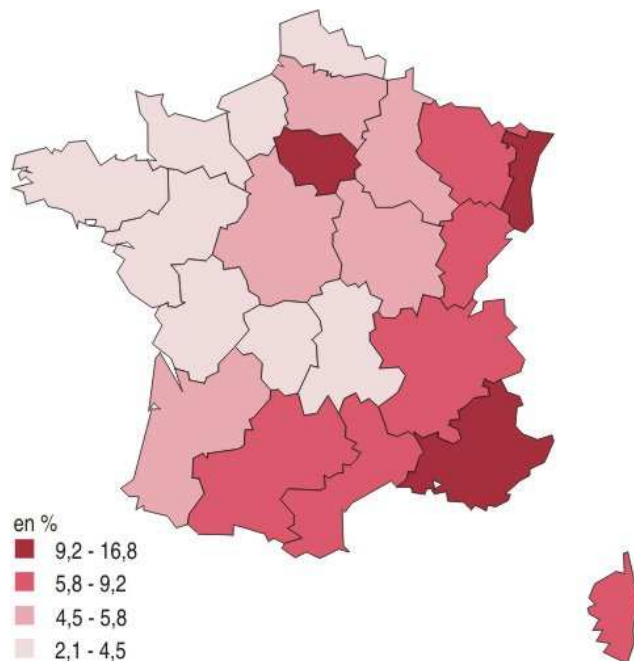
zdarma, ale vědomé porušení smlouvy může vést k zamítnutí žádosti o prodloužení pobytového oprávnění. I přes to, že se jednotlivé požadavky mohou zdát přehnané, motivace pro jejich zavedení je zřejmá. Snaží se vést zejména k respektování hodnot Francouzské republiky a osobnímu závazku či investici vůči francouzskému státu tak, aby mezi ní a cizincem vznikla vazba. Nicméně i zde se setkáme s negativními reakcemi. I přes to, že se řada Francouzů staví vůči imigrantům odtažitě, je pro ně zároveň nemyslitelné, aby se imigranti věnovali více snahám o integraci než o vlastní spokojenost a rodinný život. Nelíbí se jim, že imigrant by měl mít právo na rodinný život až poté, co se plně integruje do francouzské společnosti. Právník Daniel Borrillo a sociolog Eric Fassin shrnuli tyto pochybnosti v článku pro deník Le Monde (15. 5. 2006): „Manželství nebo rodina již nebudou podmínkou integrace, ale naopak integrace bude podmínkou pro sňatek nebo rodinný život“.

9.3 Potíže s integrací

Některé skupiny cizinců byly potlačovány až vytlačeny na okraj společnosti (městská ghetta), kde se dnes koncentruje velké množství ekonomických a sociálních problémů, jako např. nezaměstnanost, nízká míra vzdělávání, kriminalita, zločinnost. Tyto obtíže nejsou ničím novým. Koncentrace imigrantů v okrajových částech měst, blízko hranic nebo průmyslových oblastí existovala od počátku. Zatímco západní a střední Francie čítá poměrně malé množství imigrantů, opačně je tomu na východě a v centrální části okolo Paříže (většina imigrantů se usídlila v regionu Ile – de – France, který se rozkládá právě okolo Paříže, žije zde okolo 40% imigrantů, jeden obyvatel pařížského regionu z šesti je imigrant).

Zvýšená koncentrace imigrantů vždy přinášela problémy s jejich integrací jak na trhu práce tak ze společenského hlediska, protože velké množství z nich nemluví francouzsky a žijí výhradně ve společenství lidí stejného původu. Na druhou stranu je jejich situace a začleňování zhoršováno projevy xenofobie, i když v posledních letech těchto projevů výrazně ubývá.

Obrázek č. 4: Podíl imigrantů podle regionů, 2005

Zdroj: Insee, Sčítání 2004 a 2005.

9.3.1 Kriminalita

Studie časopisu Le Point, vydaného 24. června 2004 odhadovala, že mezi 60 – 70% spáchaných zločinů, byly způsobeny imigranty. Podle této studie představovali 1. ledna 2004 cizinci 12 241 zadržených ve francouzských vězeních z celkového počtu zadržených 55 355 lidí.

V článku vydaném 25. února 2006 deníkem Le Monde byla zveřejněna studie o původu delikventů působících ve skupinách. Podle této studie byl stanoven typický profil nejdůležitějších delikventů v těchto skupinách, na základě studie 436 vůdců, sečtených ve 24 čtvrtích. Mezi nimi, 87% má francouzské státní občanství, 67% je původem z Magrebu. Francouzi, kteří nejsou původem imigranti, představují pouze 9% ze studovaných vůdců.

Tento fakt je možné doložit na příkladu studie provedené v kraji Isère. Ta dokazuje, že 2/3 mladistvých delikventů jsou původem cizinci. Je však třeba zdůraznit, že imigrantů je v tomto kraji poměrně málo, představují zde pouze 6,1% z celkové populace. Studie také ukazuje, že tento fenomén není pro tento region zcela specifický.

Podle portálu sitecon.free.fr, na kterém jsou podobné studie provedené na africkém

obyvatelstvu Spojených států, je třeba tyto statistiky analyzovat z pohledu toho, že populace přistěhovalců je mnohem více náchylná k nejistotě a chudobě. Podle Cimade, asociace chránící lidi „bez papírů“, existují i další důvody k vysvětlení toho, že imigranti představují tak vysoký podíl mezi vězni: populace cizinců je všeobecně mladší, spíše mužská a chudší což pokrývá skupiny, které nejvíce zasahuje zločinnost. Malé zločiny jsou nejdůležitější důvody zadržení, protože jsou nejsnáze odhalitelné a udílené tresty jsou často mnohem přísnější pro imigranty než pro Francouze. To vše je ještě umocněno tím, že za zločin se považuje i setrvávání na území Francie s neplatným nebo prošlým povolením k pobytu.

9.3.2 Nezaměstnanost a nástroje na její snížení

Významnou zátěží francouzské ekonomiky a potažmo společnosti je i vysoká míra nezaměstnanosti imigrantů. Obdobně jako u celkové populace je míra nezaměstnanosti u cizinců vysoká převážně u mladých. U cizinců ve věku 16 až 29 let je však toto číslo alarmující a znatelně vyšší než u mladých Francouzů, kde už tak je nezaměstnanost dost vysoká. U rodilých Francouzů se pohybuje okolo 16% a u cizinců okolo 26%. Celkově je míra nezaměstnanosti u cizinců v aktivním věku viditelně vyšší než míra nezaměstnanosti u francouzských obyvatel: 24,1% v roce 1999 oproti 11,8% u rodilých Francouzů a 18,1% u Francouzů „par acquisition“. Z hlediska profesní struktury je jasné, že cizinci obvykle vykonávají profese nižší kvalifikace nebo ty profese, které jsou více ohrožené nezaměstnaností. Nicméně i v sociálně-profesní kategorii se aktivní imigranti nachází častěji bez práce, mezi vedoucími a vzdělanými osobami jsou imigranti téměř dvakrát tolik nezaměstnaní než zbytek aktivního obyvatelstva. Rozdíly v nezaměstnanosti však nejsou tak velké u zaměstnání na dolní hranici sociálního žebříčku. Míra nezaměstnanosti cizí populace se pak velmi liší podle pohlaví, věkové kategorie a původu. U žen se míra nezaměstnanosti pohybuje okolo 43%, zatímco u rodilých Francouzek je to zhruba 14% a žen s francouzským občanstvím asi 20%. Tato vysoká míra nezaměstnanosti u cizích žen pocházejících mimo Evropskou unii odráží dvojitou diskriminaci a dokazuje obrovské obtíže najít uplatnění na trhu práce.²⁸

Důvody nezaměstnanosti jsou různé, ale jak u Francouzů, tak i u imigrantů vychází

---

²⁸ Zdroj INSEE. *Enquêtes EMPLOI*, 1992 a 2002

přirozeně z nedostatečného základního všeobecného vzdělání, nedostatečné profesní kvalifikovanosti a malé odbornosti či nepřizpůsobení se ekonomické situaci.

Francie se s problémem vysoké míry nezaměstnanosti u cizinců potýká již dlouhou dobu. Proto byla také přijata řada zákonů, vládních nařízení a dekretů, které ji měly snížit. Jedním z nejstriktnějších omezení v této otázce bylo v roce 1974 zastavení ekonomické imigrace a uzavření hranice, o kterém byla zmínka v předchozích kapitolách. I přes zavedení tohoto nařízení však nezaměstnanost nepřestala růst a je třeba si tedy položit otázku, zda byla vládní opatření v tomto ohledu účinná.

Opravdový přímý nástroj na snížení nezaměstnanosti pouze cizinců neexistuje. Nelze je totiž úplně oddělovat nebo na ně aplikovat jiné principy než na rodilé Francouze, protože je důležité připomenout, že většina z nich prošla nebo prochází integračním procesem a není tedy ani důvod přistupovat k nim jinak. Problém představuje zejména mladá generace, ale současné snahy jsou paradoxně zaměřeny spíše proti nim. „Smlouva o prvním zaměstnání“(CPE)²⁹ je jedním z příkladů. Jeho schválení a zavedení do praxe by znamenalo, že mladí lidé do dvaceti šesti let v prvním zaměstnání budou nuceni uzavřít se zaměstnavatelem „zkušební“ pracovní poměr na dva roky, během kterých s nimi zaměstnavatel bude moci bez uvedení důvodu přerušit kdykoli kontrakt. Zároveň ale také tento nový zákon zabezpečuje novým pracovníkům profesní růst a další jistoty. Pokud je např. pracovník propuštěn po 4 měsících práce, obdrží odškodnění v podobě 460 euro vyplacených po dobu dvou měsíců.

Tento návrh však vyvolal řadu diskuzí a nespokojenosti u mladých lidí, kteří zahájili po celé Francii obrovské protesty a vzpoury proti jeho schválení. Problémem je, že místo toho, aby jim pomohli, zvyšují sociální nejistotu, snižují perspektivy a hatí všechny principy, hodnoty a naděje důležité pro budoucí prosperitu. V současnosti je i pro rodilého Francouze obtížné uplatnit se na pracovním trhu, o kolik složitější to potom musí být pro cizince? Příčinu tohoto stavu je třeba hledat v rozpadající se společnosti, kde dochází k degradaci ekonomického i sociálního pokroku. Není problém v tom, že by mladí lidé, ať už Francouzi nebo cizinci, nechtěli pracovat. V principu chce pracovat každý, ale je třeba, aby byl motivován. A tuto motivaci jim v současnosti francouzský systém nenabízí.

Celkově tedy konkrétní snaha o snížení nezaměstnanosti imigrantů

---

²⁹ Contrat premier embauche.

neexistuje, nicméně pokud imigrant přistoupí na integrační proces a nechá se vzdělat tak, aby ve francouzské společnosti obstál, měl by mít stejné možnosti jako každý Francouz.

10. Důsledky imigrace – dopad na ekonomiku a rozpočet

Podle první roční zprávy Evropské komise pro migraci a integraci je těžké získat přesnější odhad vlivu imigrantů na rozpočet, třebaže imigranti podléhají stejným povinnostem jako Francouzi. Gérard Noiriel uvádí ve svém díle *le Creuset français* (1988, aktualizováno 2006), že imigranti od konce Druhé světové války postavili 90% dálnic, jeden ze sedmi strojů a jeden byt ze dvou.

Poměrně nízký průměrný věk imigrantů by měl teoreticky znamenat, že je tato populace aktivní, tedy platící více daní a pobírající méně sociálních dávek. Ale jejich nízká míra zaměstnanosti působí negativně a celkový efekt je opačný. V roce 1999 bylo sečteno 1 589 000 aktivních cizích pracujících, což představovalo 6% celkové aktivní populace ve Francii. Je však třeba konstatovat, že od roku 1975 dochází k poklesu počtu osob v této skupině. Jde o to, že dochází ke změně složení cizí populace, jenž dnes čítá o mnoho víc dětí a starých osob než v roce 1975. Nejvíce se snížil mezi cizí populací počet aktivních mužů, naopak poměr žen neustále roste a vyrovnává úbytek mužů (v roce 1954 bylo pouze 16% žen v populaci aktivních cizinců, v roce 1999 však jejich počet vzrostl na 37,2%³⁰).

Studie Yves – Marie Laulane³¹, Jacques Bichota³² a Maurice Allaise³³ ukazují, že imigrace využívá zejména samotných imigrantů stejně tak zaměstnavatelů kteří využívají přítomnosti nekvalifikovaných pracovních sil (často nedeklarovaných). Důležitá je závislost na sociálních dávkách zejména žadatelů o azyl, kteří nemají právo pracovat první rok od předložení jejich složky. Pokud jejich případ čeká na

---

³⁰ Zdroj INSEE, Sčítání 1999.

³¹ Francouzský ekonom, prezident Institut de géopolitique des populations * 1934

³² Francouzský ekonom, * 1943

³³ Francouzský ekonom, * 1911, v roce 1988 obdržel Nobelovu cenu za ekonomii

administrativní reakci, tito jedinci mohou být oprávněni k pracovnímu pobytu. Nicméně žadatelé o azyl tvoří pouze malou část ze všech imigrantů (10 228 uprchlíků z 210 075 migrantů v roce 2004) a náklady na jejich sociální podporu jsou okrajové. Yves – Marie Laulan odhaduje roční náklady na imigraci ve Francii na 36 miliard euro, což odpovídá např. 80% veřejného ročního schodku. Jeho studie, která bere v úvahu rozdíl mezi příjmy a výdaji na imigranty se opírá také o práce profesorů ekonomie Jacques Bichota a Gérard Lafay, kteří pracují s náklady na právní systém, náklady na vzdělávání, zdraví, profesní vzdělávání, bydlení, nadržovací náklady v problematických čtvrtích, sociální dávky nebo náklady spojené s rodinným seskupováním.

Podle jiné studie Jacquese Bichota, vytvořené pro institut Thomase Morea, jsou tyto náklady odhadnuty na 24 miliard eur pro rok 2005. Tyto výpočty zahrnují také studie Maurice Aplause který spočítal, že pokud na území Francie vstoupí imigrant, je třeba věnovat 4x větší množství peněz na vybudování veškerého vybavení, které potřebuje (školy, ubytování, nemocnice...) než by bylo věnováno na jeho průměrný plat.

11. Závěr

Francie představuje jednu z tradičních evropských zemí, která během své historie přijala nejvíce imigrantů. Zatímco zpočátku se jednalo o záměr a příliv velkého množství cizinců byl žádaný jev, od 70. let se situace změnila. Imigrace byla vnímána jako zátěž a francouzská vláda začala sérii restriktivních opatření, které vyvrcholily v roce 2003 příchodem Nicolase Sarkozyho a jeho selektivní imigrací. Vzhledem k množství a složení imigrantů, kteří na území Francie pobývají je pochopitelné, že se situace musela začít řešit radikálněji, i když vůči imigrantům možná méně populární cestou.

Problém však nepředstavuje pouze množství imigrantů, ale francouzská společnost jako taková. V poslední době se totiž francouzský sociální systém hroutí, státní pokladna je vyčerpána, míra nezaměstnanosti roste a vládní návrhy reformy a modernizace se střetávají s nevolí občanů. V takové situaci představuje problém hlavně otázka integrace imigrantů, a i přes veškeré snahy, které v tomto směru francouzská vláda projevuje, je zatím jejich začlenění do francouzské společnosti nedostačující. Důkazem toho jsou četné stávky a potyčky zejména ze strany nových

generací dětí imigrantů, narozených na území Francie.

Snahou této práce bylo přiblížit postupy francouzské vlády vůči imigraci v závislosti na měnící se ekonomické situaci. Je třeba konstatovat, že otevřenost Francie vůči imigraci do 70. let 20. měla takové následky, které teď jednotlivá opatření jen těžko mohou kompletně změnit. Tato opatření by musela být poměrně drastická, což za daných okolností není možné. Vyvolalo by to řadu negativních reakcí jak ze strany nově příchozích, tak zejména ze strany imigrantů, kteří již ve Francii žijí a čekají na své rodiny, které je hodlají následovat.

V současnosti je také důležitý fakt, že migrace jako taková už není řešena pouze na úrovni jednoho státu, ale podléhá politice Evropské Unie. Tedy Francie musí respektovat evropské postupy a nařízení, zároveň však jako jeden z pilířů Evropské Unie má významný podíl na jejich tvorbě.

12. Použitá literatura

ASSOULINE, P., LALLAOUI, M. *Un Siècle d'immigration en France*. Paris: Syros, 1996, 78 s.

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P., 2006: *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*, Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2005, 308 s., ISBN: 80-210-3875-6

DANIELOVÁ, K., *Imigrační politika Francie se zaměřením na současnou situaci*, on-line text (www: migraceonline.cz)

GOUBERT, P., LEQUIN, Y., 2006, *Histoire des étrangers et de l'immigration en France*, Paris: Larousse, 544 s.

Les immigrés en France 2005. Paris: Insee, 2005. 160 s.

NOIRIEL, G., 2002, *Atlas de l'immigration en France*. Paris: Editions Autrement, 63 s., ISBN 2-7467-0273.8.

STORA, B., 2007, *Immigrations : l'immigration en France au XXe siècle*, Paris: Hachette, 382 s.

TAVAN, CH., 2005, *Les immigrés en France: une situation qui évolue*, Paris: Insee, 2005, č. 1042

THIERRY, X., 2001, *Les entrées d'étrangers en France de 1994 à 1999*, Population, s.423 - 450

THIERRY, X., 2008, *Les migrations internationales en Europe: vers l'harmonisation des statistiques*, Population et sociétés, č. 442

TRIBALAT, M., 2004, *An Estimation of the Foreign-Origin Populations Of France In 1999*, Population (English Edition 2002 -), Vol. 59, No. 1. (Jan. – Feb., 2004) str. 49 – 79

ZIMOVÁ, D., 2006, *Problémy migrační politiky Francie*, Diplomová práce, Masarykova Univerzita, Brno, 97 s.

Internetové zdroje:

INED – Institut National d'Études Démographiques, [online], 2009

<<http://www.ined.fr>>

INSEE - Institut National de la Statistique et des Études Économiques:, [online], 2009

<<http://www.insee.fr>>

Evropský parlament, [online], 2009

<http://www.europarl.europa.eu/news/public/documents_par_theme/902/default_cs.htm>

Le Monde, [online], 2009

<<http://www.lemonde.fr>>

Le Point, [online], 2009

<<http://www.lepoint.fr>>

Ministère des Affaires Étrangères et Européennes, [online], 2009

<<http://www.diplomatie.gouv.fr/>>

Ministerstvo vnitra ČR: Terminologický slovník, [online], 2009

<<http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>>

OFPPA: Rapport d'activité, [online], 2002

<<http://www.ofpra.gouv.fr/images2/40032.pdf>>

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development:, [online], 2009

<<http://www.oecd.org/topicstatsportal>>

<<http://www.oecd.org/document>>

OSN: Informační centrum OSN v Praze, [online], 2009

<<http://www.osn.cz/dokumenty-osn>>

Slovník cizích slov, [online], 2009

<<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>>

Vícejazyčný slovník, [online], 2009

<www.slovník.cz>

Vie-publique, [online], 2009

<<http://www.vie-publique.fr>>

Wikipedia: Immigration en France, [online], 2009

<http://fr.wikipedia.org/wiki/Immigration_en_France>

Canal Académie: L'immigration en France, [online], 2009

<<http://www.canalacademie.com/L-immigration.html>>

Orange.fr: Les dates-clés de l'immigration en France, [online], 2009

<http://pagesperso-orange.fr/felina/doc/etrang/dates_immigration.htm>

Reiner.com: Histoire de l'immigration en France, [online], 2009

<<http://www.reynier.com/Anthro/Interethnique/Immigration.html>>

La France en Chine: La politique d'immigration de la France, [online], 2009

<<http://www.ambafrance-cn.org/La-politique-d-immigration-de-la-France.html?lang=fr>>

Service-public: Etrangers en France, [online], 2009

<<http://vosdroits.service-public.fr/N111.xhtml>>